2017-185

Archeologienota Affligem Groeneweg

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Kris VAN QUAETHEM

6-11-2017

Titel: Archeologienota Affligem Groeneweg

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Kris Van Quaethem

Projectcode bureauonderzoek: 2017J113

Intern projectnummer: 2017.185

Locatiegegevens: Affligem Groeneweg

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 131633,47 en Y: 175807,2; X: 131827,41 en Y: 175967,84

Kadastergegevens: Affligem, afdeling 3, sectie A, percelen 808A2, 808B2, 808C2, 808D2, 808E2, 808F2, 808W, 808Y, 809B (zie figuur 6)

Topografische kaart: zie figuur 4 en 5

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Kris Van Quaethem (assistent-archeoloog) en Yelena Theyssens (contactpersoon initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Zelzate, 06/11/2017

© Acke & Bracke bvba, Leegstraat 170, 9060 Zelzate. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING 4

1.1. WETTELIJK KADER 4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT 4
1.2.1. VRAAGSTELLING 4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN 4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE 5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE 5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK 6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN 6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING 6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN 6

2. BUREAUONDERZOEK 7

2.1. HUIDIGE TOESTAND 7
2.2. GEPLANDE WERKEN 8
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING 10
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING 10
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING 12
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING 14
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING 15
2.4. HISTORISCHE SITUERING 18
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING 24

3. SYNTHESE 25

3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON 25
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK 25
3.3. VERDER VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM 26
3.4. VERDER VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM 26
3.5. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN 27

4. SAMENVATTING 29

5. BIBLIOGRAFIE 31

6. BIJLAGES 32

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een verkavelingsvergunning te Affligem Groeneweg (provincie Vlaams-Brabant), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaard gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied en van de directe omgeving werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.[1] Deze online databank is uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt[2], de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius[3], een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.[4] Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.[5]

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

---

[1] https://cai.onroerenderfgoed.be/

[2] http://www.geopunt.be/kaart

[3] http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/

[4] http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/

[5] http://www.ngi.be/topomapviewer/

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie werd gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast werd in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en werden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen wordt afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd, gezien de ligging van de site in een landelijke context, niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

Het plangebied, 17 034m² groot, bevindt zich ten oosten van de dorpskern van Teralfene. De site is een min of meer rechthoekige zone, noordzuid georiënteerd, die gelegen is tussen de Petterstraat in het noorden en de Groeneweg in het zuiden. Twee vrijstaande woningen langsheen de Petterstraat vallen binnen het plangebied, alsook 1 woning langsheen de Groeneweg. De rest van het plangebied wordt ingenomen door landbouwgronden, enkele beboste percelen en de tuinen horend bij de woningen.

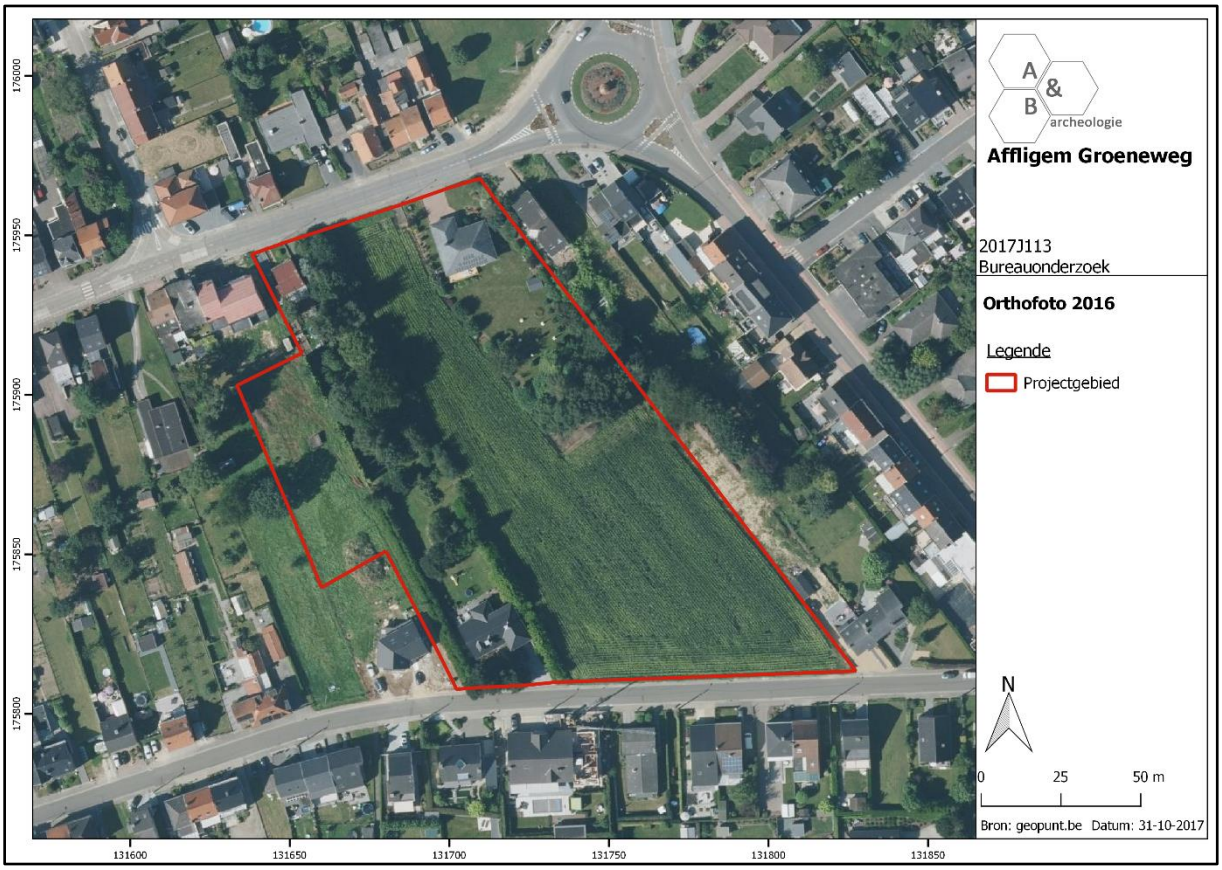

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be).

2.2. Geplande werken

De site zal verkaveld worden in 30 loten. Niet het gehele plangebied zal betrokken worden bij de werken: de bestaande woningen blijven bestaan, alsook delen van de tuinen die er toe behoren. Op figuur 2 is te zien welke percelen effectief deel uitmaken van de geplande werken, deze hebben een gezamenlijke oppervlakte van ca. 13 400m². De verkavelingsplannen zijn te vinden in bijlage, en zijn ook weergegeven op figuur 3. De woningen betreffen halfopen of gesloten bebouwing. Er wordt een interne wegenis aangelegd die voor ontsluiting zorgt naar zowel de Petterstraat als de Groeneweg. Bij elke woning komt een tuin, langsheen de Groeneweg wordt een kleine groenzone ingericht.

Er kan vanuit gegaan worden dat het archeologisch bodemarchief van alle betrokken percelen bedreigd wordt door de werken: het voorafgaand rooien van de bomen, het bouwrijp maken van de percelen, het optrekken van de woningen, het aanleggen van wegenis en nutsvoorzieningen en -leidingen en het inrichten van de tuinzones is nefast voor eventueel aanwezige archeologische sporen en sites.

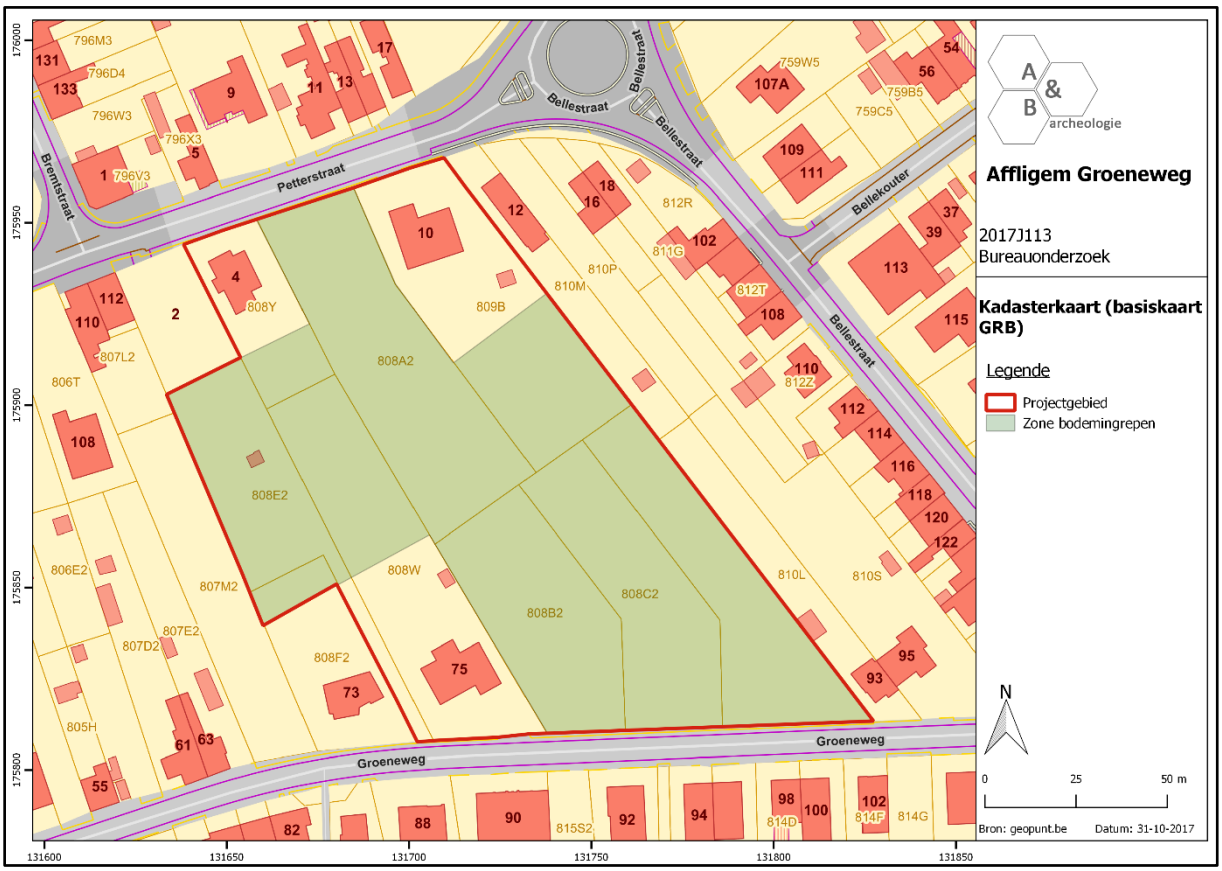

Figuur 2 Aanduiding van het plangebied, met in het groen de oppervlakte waar de werken zullen plaatsvinden (bron: geopunt.be).

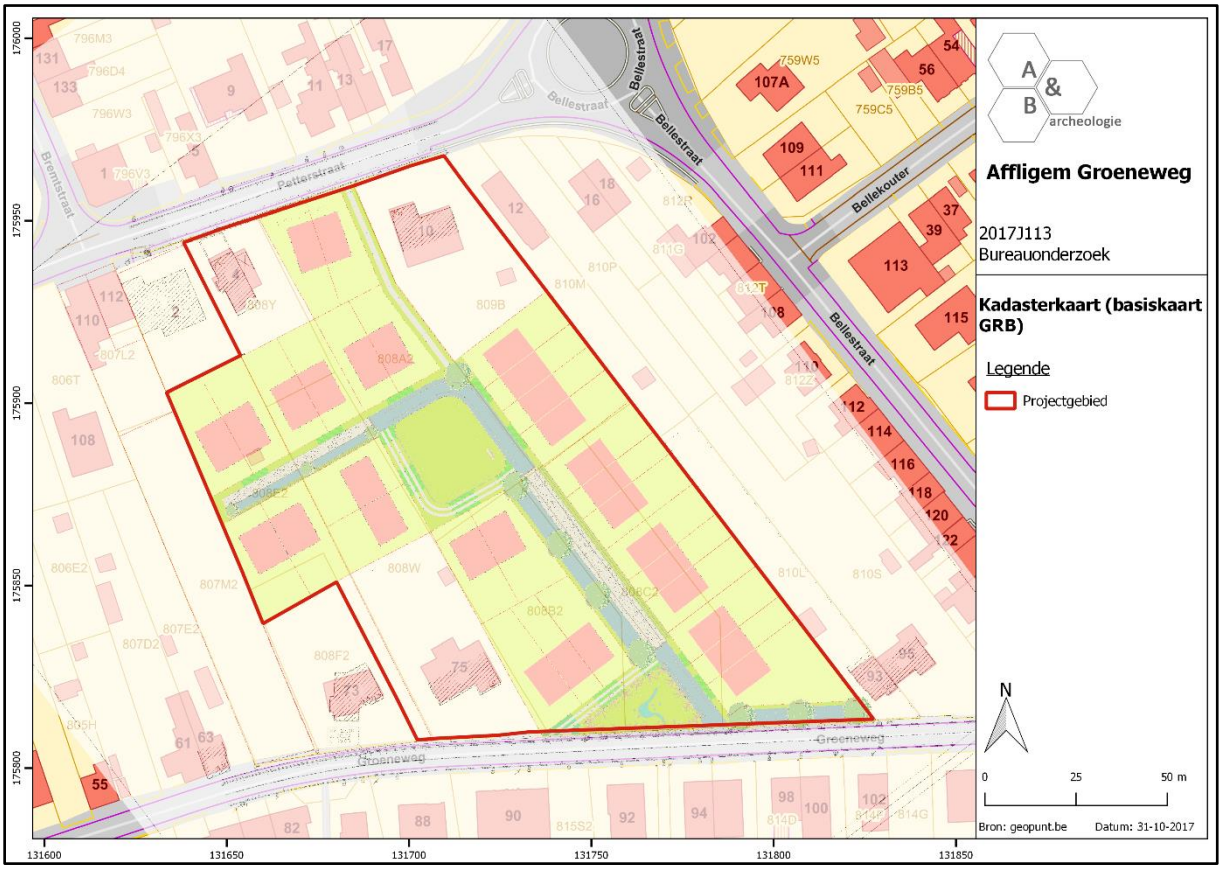

Figuur 3 Projectie van het verkavelingsontwerp op het kadasterplan (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).

2.3. Landschappelijke ligging

2.3.1. Topografische situering

Het projectgebied bevindt zich in Teralfene, een deelgemeente van Affligem, in het westen van Vlaams-Brabant en vlakbij de grens met Oost-Vlaanderen. Essene en Hekelgem zijn de andere deelgemeenten; Affligem is de overkoepelende naam voor de fusiegemeenten, maar het dorp Affligem als deelgemeente bestaat dus niet. Het grondgebied van de gemeente wordt van noordwest naar zuidoost doorsneden door de E40. Het plangebied bevindt zich zo'n 200m ten zuiden van de E40 en ten oosten van de dorpskern van Teralfene. Het is nog een van de weinige meer open gebieden in het verkavelde landschap ten oosten van Teralfene. Ten oosten bevinden zich de tuinen van de woningen langsheen de Bellestraat, ten westen de tuinen van woningen tussen de Petterstraat en de Groeneweg.

Op de bodemgebruikskaart van 2001 staat het gebied aangeduid als 'Akkerbouw', 'Weiland' en 'Andere bebouwing'. Dit komt min of meer overeen met het huidige gebruik.

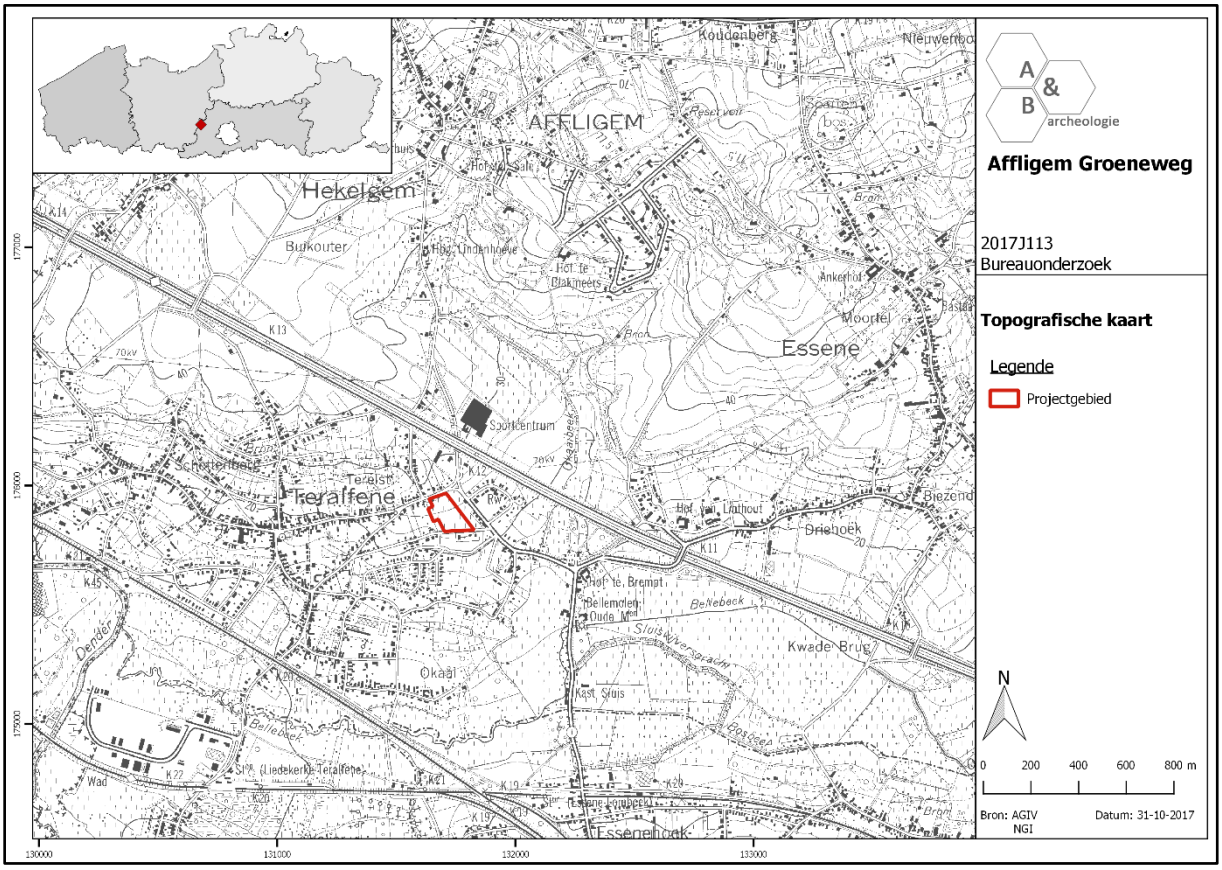

Figuur 4 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

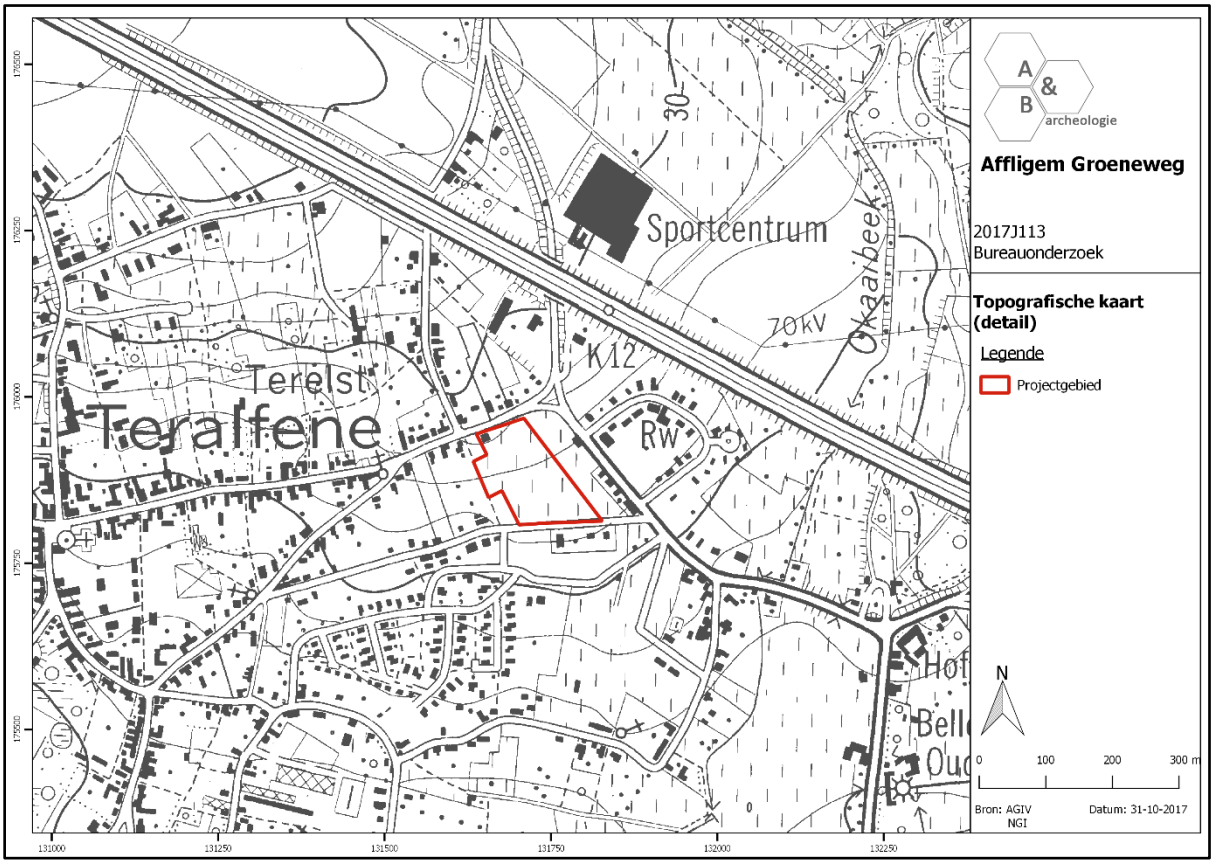

Figuur 5 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

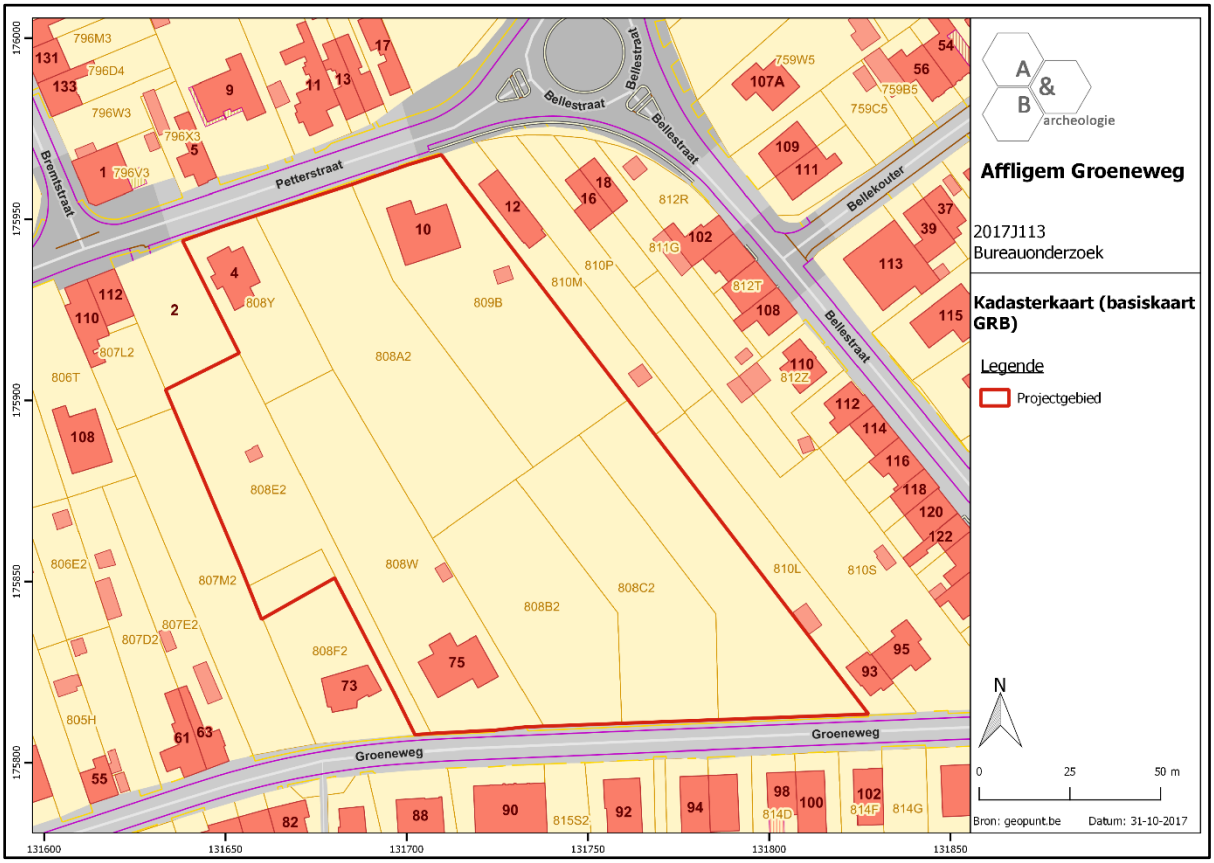

Figuur 6 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

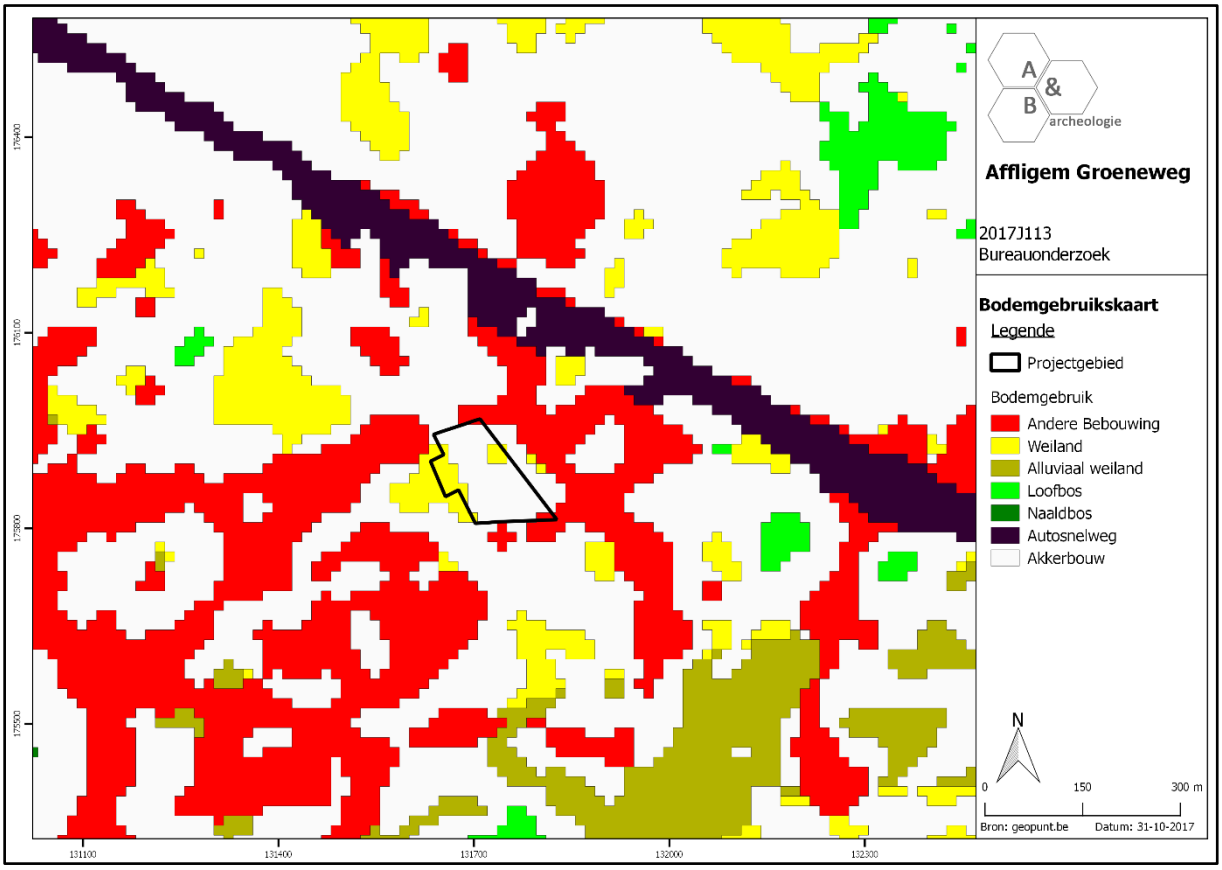

Figuur 7 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

2.3.2. Landschappelijke situering

De gemeente Affligem is gelegen in een gevarieerd en heuvelachtig landschap, met de lager gelegen vallei van de Bellebeek in het zuiden en een hogere rug die de gemeente centraal van west naar oost doorsnijdt. De Bellebeek, of Alfene, stroomt ten zuiden van het plangebied en mondt uit in de Dender. Ten oosten van het plangebied loopt de Okeibeek, die uitmondt in de Bellebeek. Het plangebied bevindt zich buiten de valleien van deze waterlopen, op net iets hoger gelegen gronden, en kent een dalend verloop naar het zuiden: van +27,50m TAW in het noorden naar +23,00m in het zuiden. Van west naar oost is er een lichte stijging merkbaar, centraal op het terrein gaat het maaiveld van +24,50m naar +25,30m TAW.

Op de potentiële bodemerosiekaart is het plangebied wit (= geen info voorhanden) en groen (= zeer lage erosiegraad) ingekleurd.

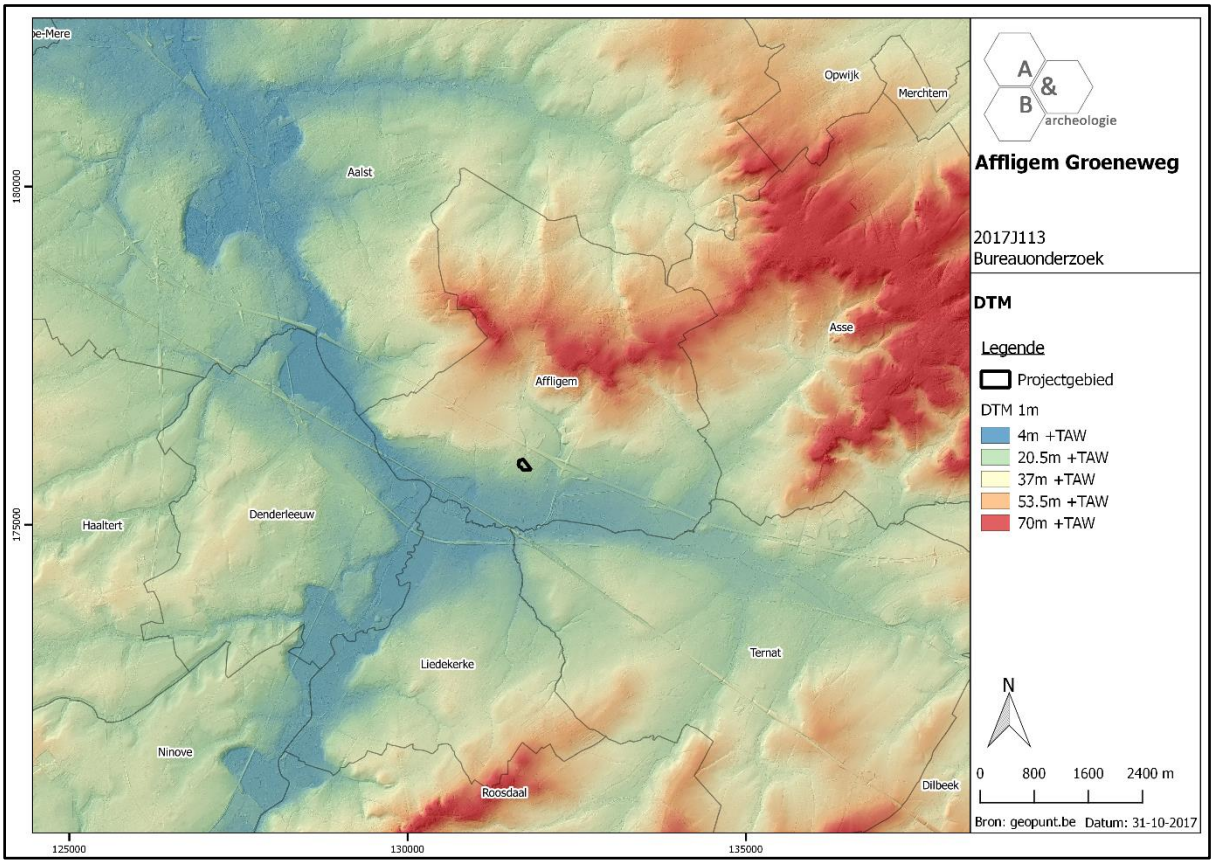

Figuur 8 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).

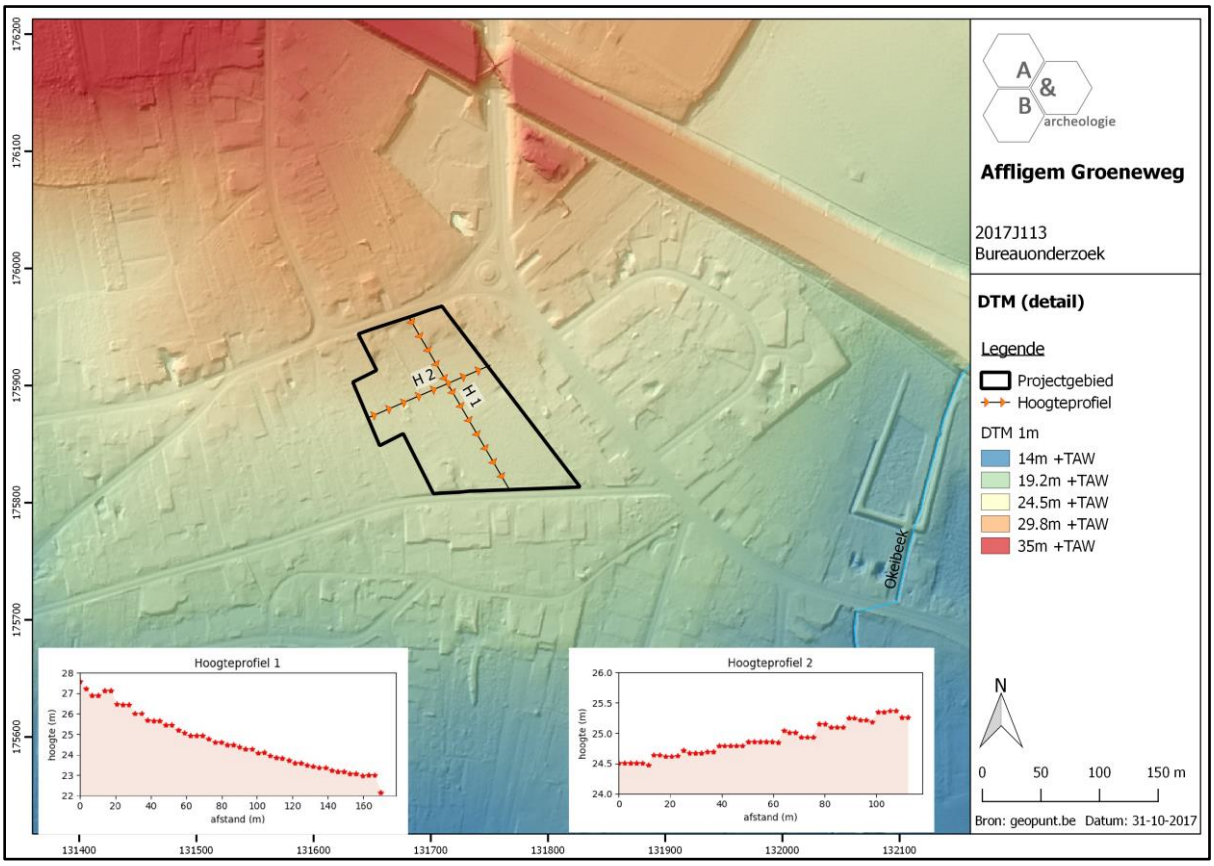

Figuur 9 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, meer in detail (bron: geopunt.be).

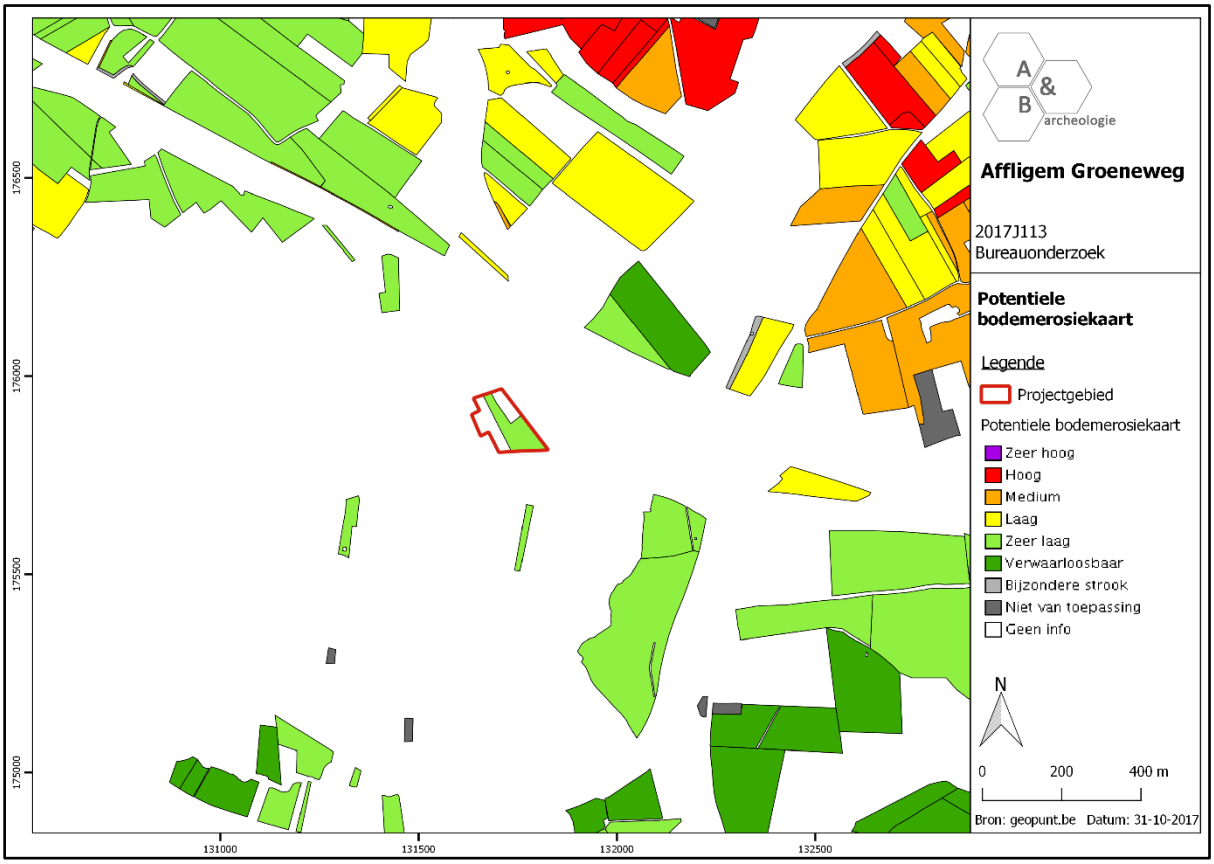

Figuur 10 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

Op de bodemkaart wordt het grootste deel van het plangebied gekarteerd als PcC, in het noorden is een strook Lca1 aanwezig:

- PcC: matig droge licht zandleembodem met structuur B horizont of sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De bouwvoor is grijsbruin, 25-30cm dik en goed humeus. Bij de gedegradeerde eenheden met verbrokkelde textuur B, werd bij de in cultuurname een deel van de uitlogingshorizont met de bouwvoor vermengd tot een homogeen goed humeuze Ap, waaronder een bruingele overgangshorizont, 20-30cm dik, voorkomt. De verbrokkelde textuur B situeert zich tussen 50 en 80cm. Bij het complex PcC vindt men naast profielen met verbrokkelde textuur B en ijzerconcreties (Prepodzolen . . c(h)) ook individuele waarnemingen van gronden met humus en/of ijzer B horizont (. . f), soms Postpodzolen (. . h). Veel Pcc gronden zijn beïnvloed door de Tertiaire onderliggende formaties welke op wisselende diepte een gevarieerd substraat vormen. Zoals alle matig droge licht zandleemgronden zijn deze bodems gemakkelijk te bewerken en weinig beperkt. De waterhuishouding is gunstig maar de bodems met klei of klei-zand substraat kunnen een lichte wateroverlast vertonen in de winter.

- Lca1: matig droge zandleembodem met textuur B horizont. De Ap rust op een E horizont (ongeveer 40cm dik) of rechtstreeks op de textuur B. Het symbool 1 wijst op een dunne A-horizont (< 40 cm dik). De textuur B is aangereikt met klei en sesquioxiden, het is een bruin zwaar zandleem. In vele gevallen komt een substraat voor op wisselende diepte. Roestverschijnselen beginnen tussen 80 en 120cm. Normaal hebben deze gronden geen watergebrek noch wateroverlast.

2.3.4. Geologische situering

De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat uit de Formatie van Tielt: grijsgroen zeer fijn zand tot silt, kleihoudend. De Quartair geologische kaart geeft aan dat het plangebied bestaat uit het type 1 omschreven als volgt: geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie (1).

De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

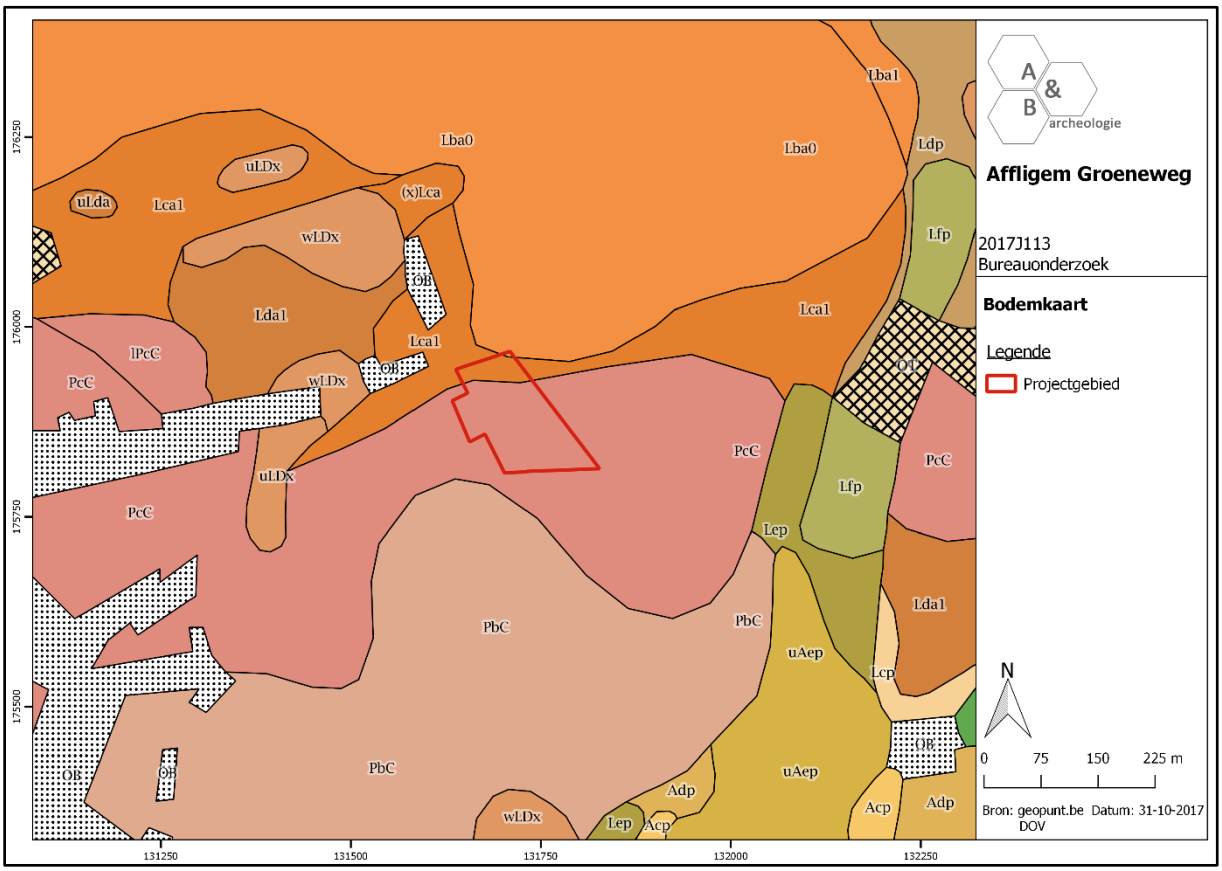

Figuur 11 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).

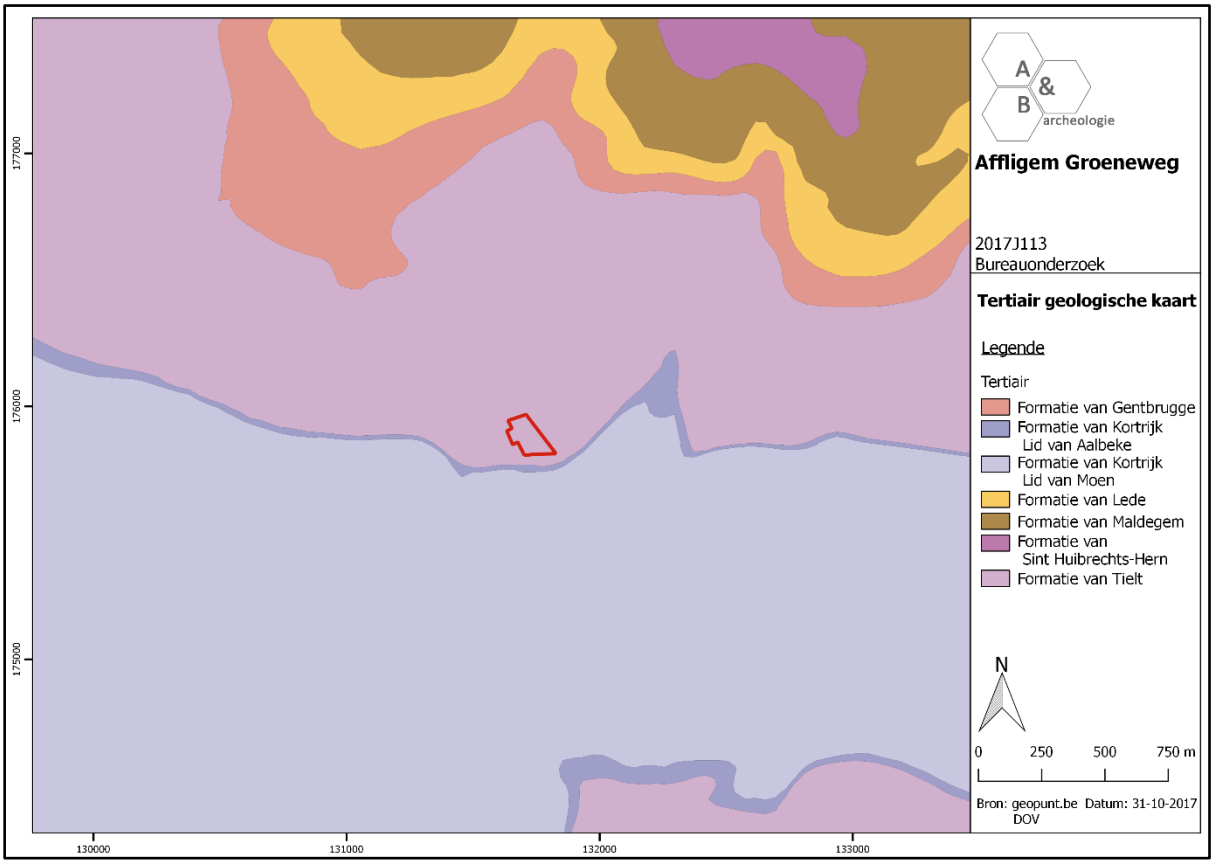

Figuur 12 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

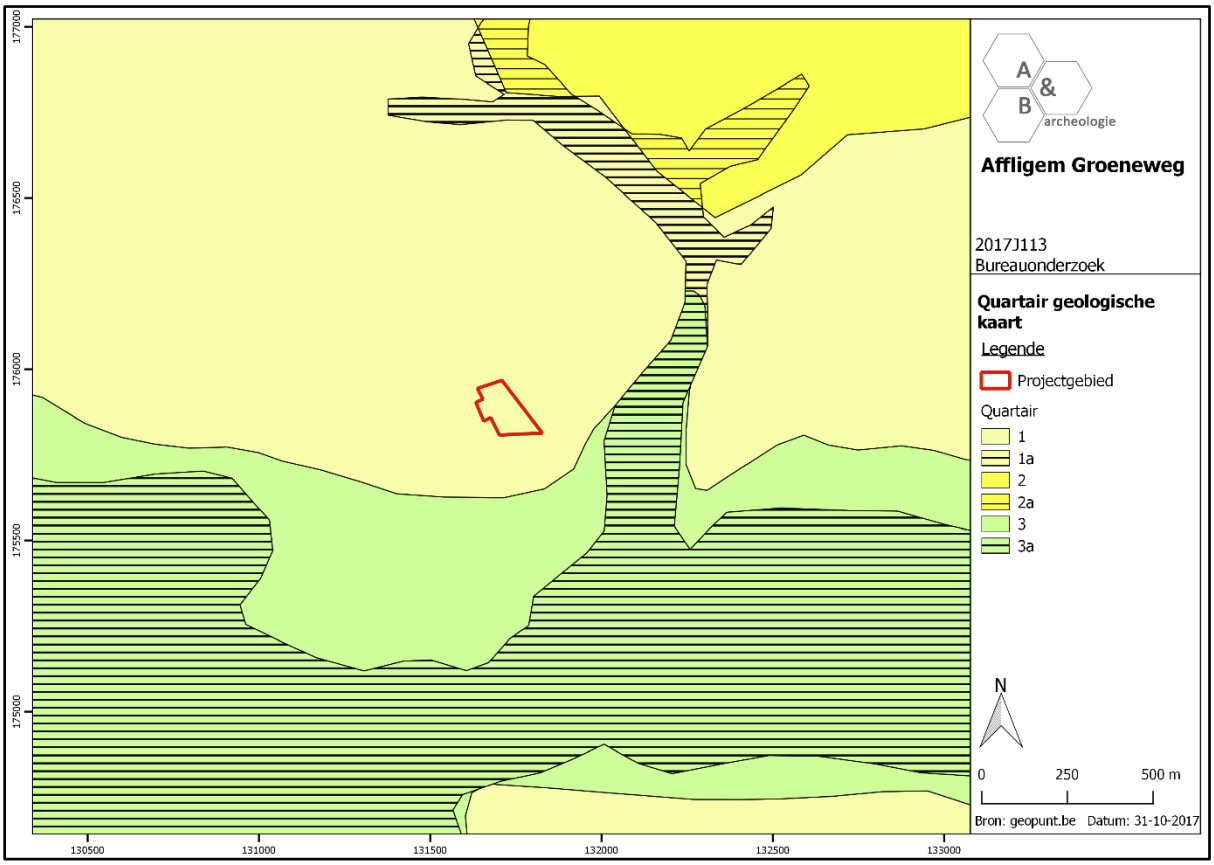

Figuur 13 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

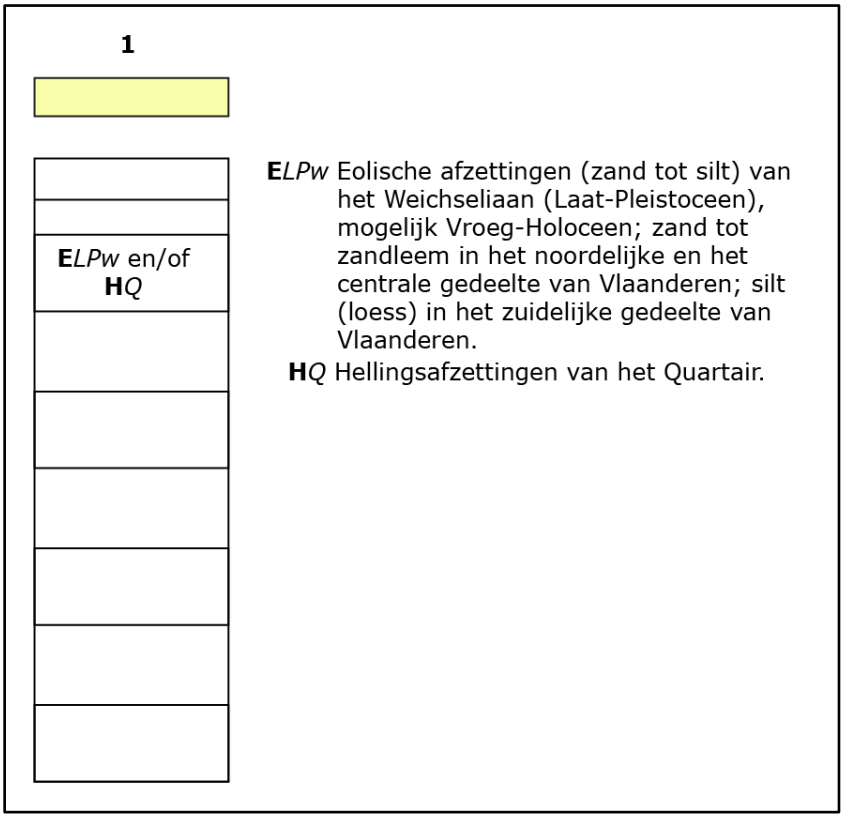

Figuur 14 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering[6]

Teralfene ontleent naar alle waarschijnlijk zijn naam aan de Alfene (= Bellebeek). De oudste bekende benaming is Iuxta Alfnam uit ca. 1142. Het dorp behoorde tijdens het Karolingische Tijdperk tot de Brabantgouw. In tegenstelling tot de twee andere deelgemeenten van het huidige Affligem maakte Teralfene vanaf omstreeks 1056 deel uit van een Duits rijksleen (Rijks-Vlaanderen) dat aan de graven van Vlaanderen in leen werd gegeven. Rijks-Vlaanderen bestond hoofdzakelijk uit het Land van Aalst dat zelf nog tot 1164 een eigen burggraaf had en daarna tot het eind van het ancien regime (1795) een grote kasselrij bleef binnen het graafschap Vlaanderen. Teralfene vormde tot circa 1670 samen met Erembodegem, Welle en Iddergem een bestuurlijke eenheid binnen dit Land van Aalst onder de benaming "meierij van Erembodegem". Nadien splitsten Welle en Iddergem zich af en vormden Teralfene en Erembodegem nog tot het eind van het ancien regime één heerlijkheid.

De oudste relevante kaart voor het plangebied die geraadpleegd kan worden betreft de Ferrariskaart uit ca. 1777. Op deze kaart wordt geen bebouwing aangegeven in het plangebied, dat vermoedelijk in gebruik is als landbouwgrond. De Petterstraat is reeds aanwezig, de Groeneweg nog niet. Over het noordelijke deel van het terrein lijkt een voetweg te lopen van west naar oost. In het zuidwesten lijkt een deel van een tuin van een hofstede deel uit te maken van het plangebied, maar dit klopt niet, door een foutmarge is de projectie niet helemaal correct. Het plangebied moet wat opschuiven naar het noorden. Op de historische kaarten uit het midden van de 19de eeuw en de topografische kaarten van 1891 en 1930 wordt het plangebied steeds als onbebouwd weergegeven. De Groeneweg wordt telkens aangeduid als een onverharde wegel. Op de luchtfoto van 1971 wordt de Groeneweg als een volwaardige straat weergegeven, met enkele woningen aan weerszijden ervan. In de daaropvolgende decennia wordt de omgeving meer en meer bebouwd.

[6] https://nl.wikipedia.org/wiki/Teralfene

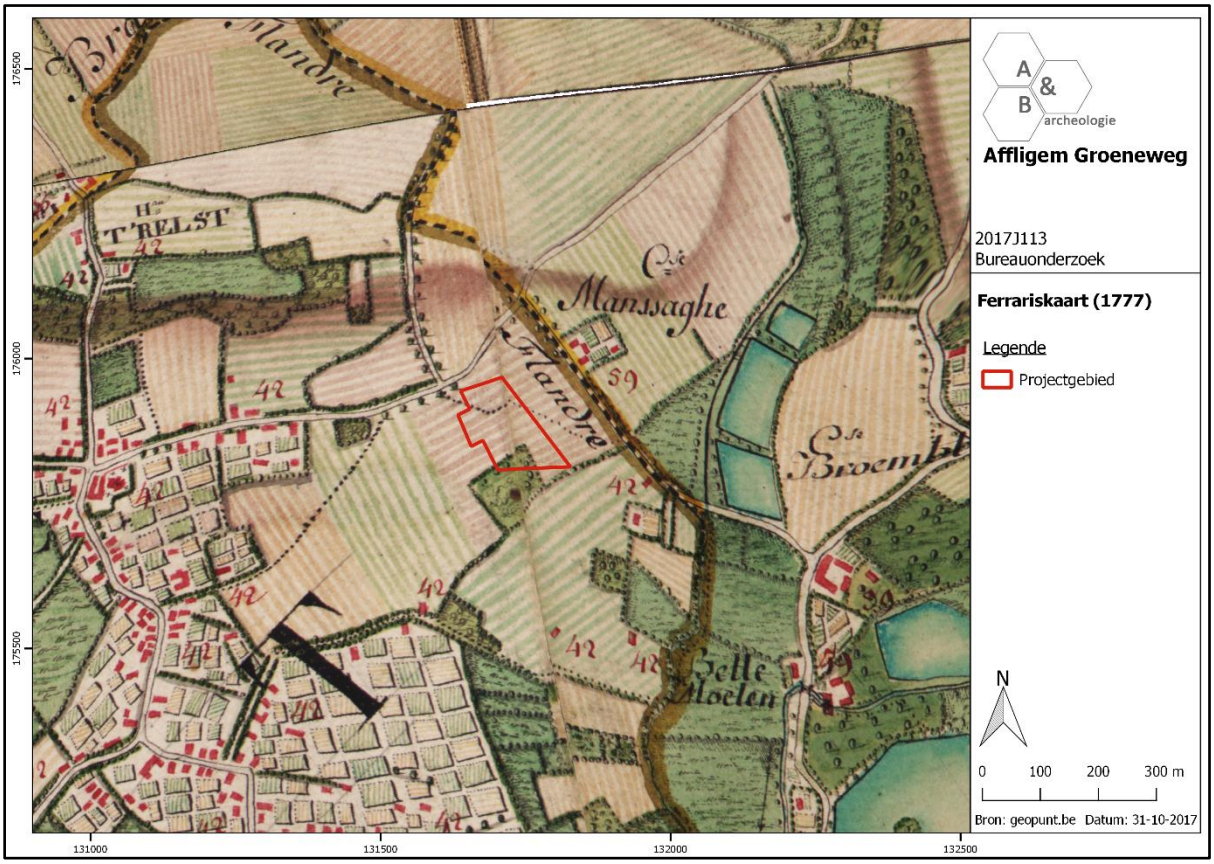

Figuur 15 Uitsnede uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).

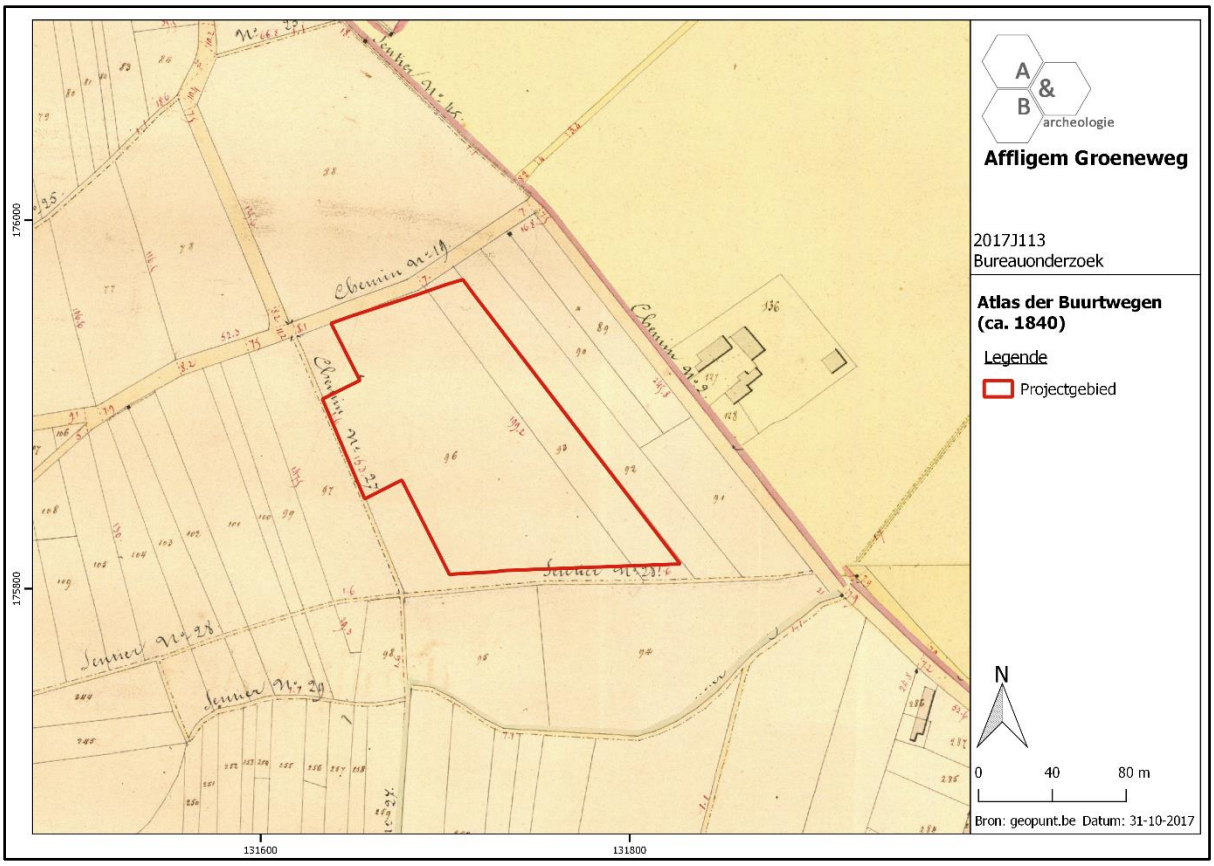

Figuur 16 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).

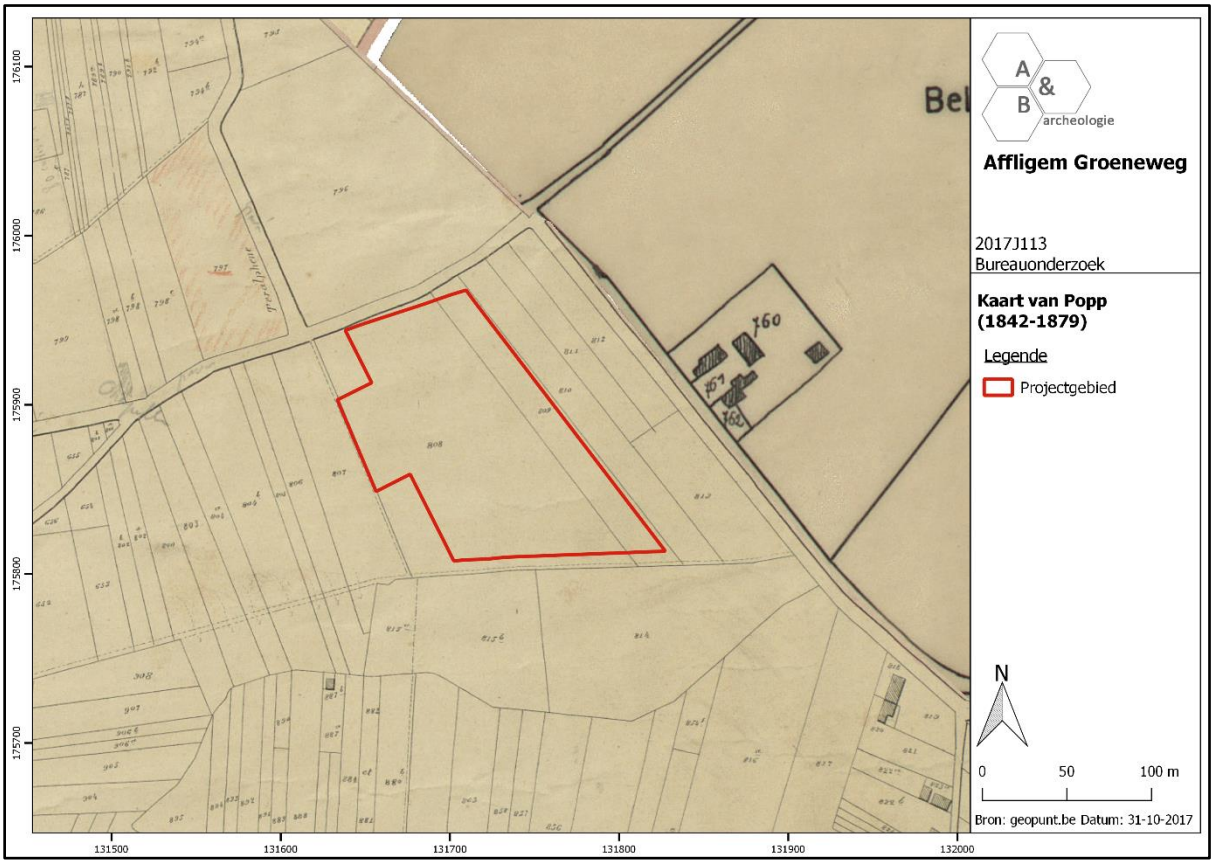

Figuur 17 Uitsnede uit de kaart van Popp (bron: geopunt.be).

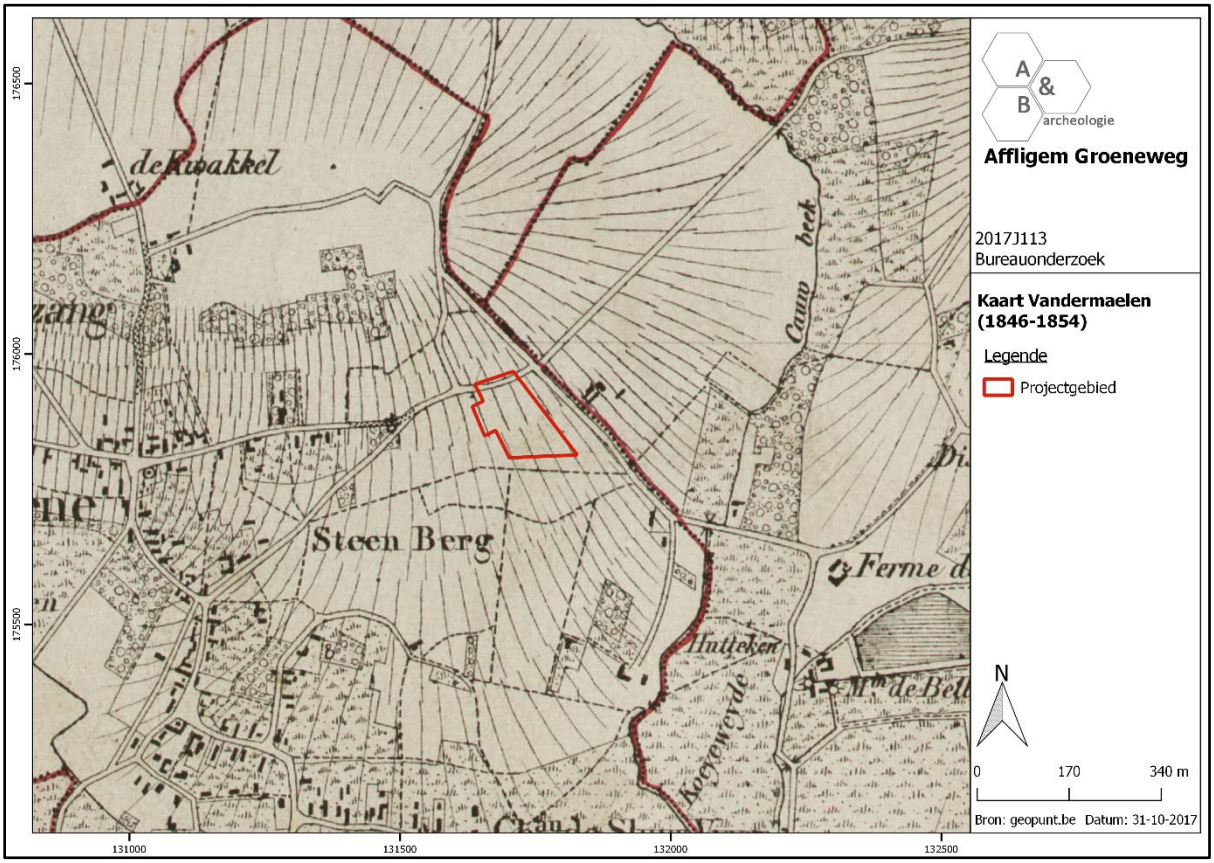

Figuur 18 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).

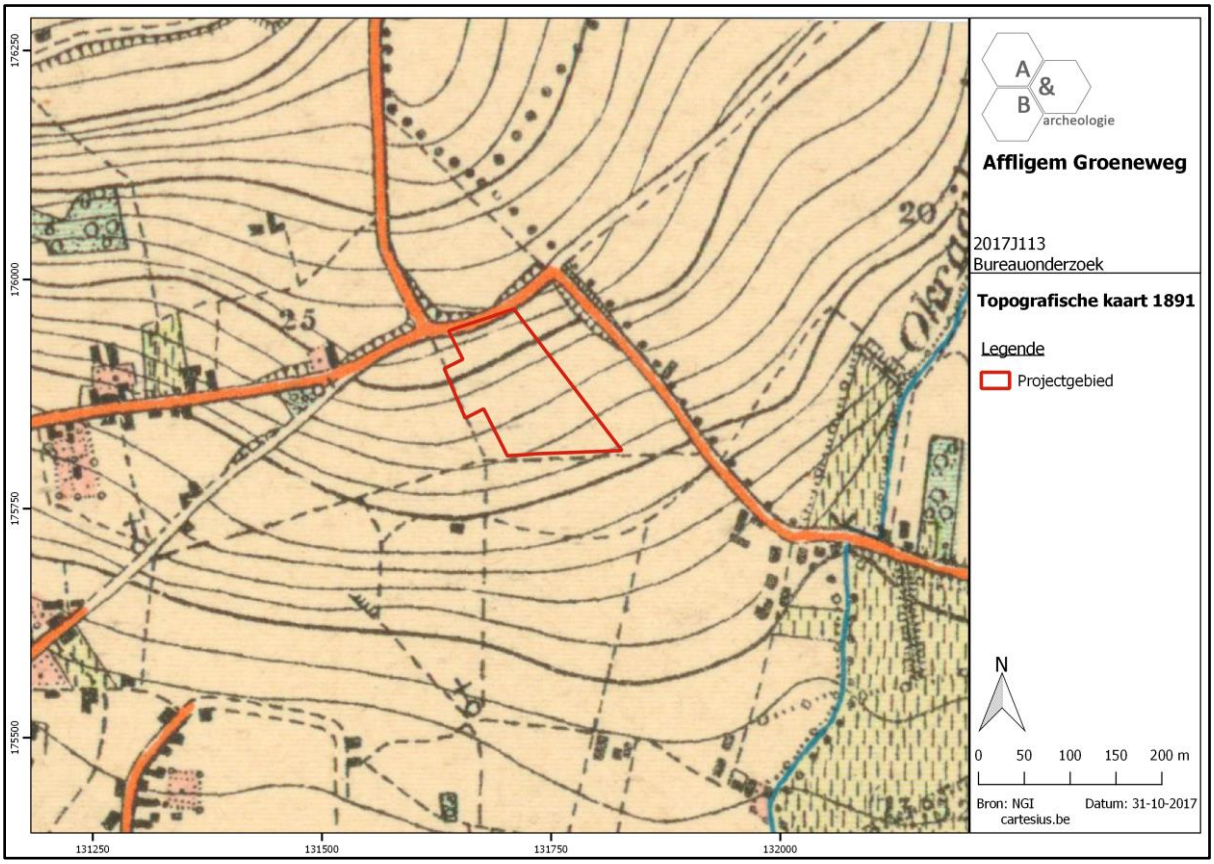

Figuur 19 Uitsnede uit de topografische kaart van 1891 (bron: cartesius.be en NGI).

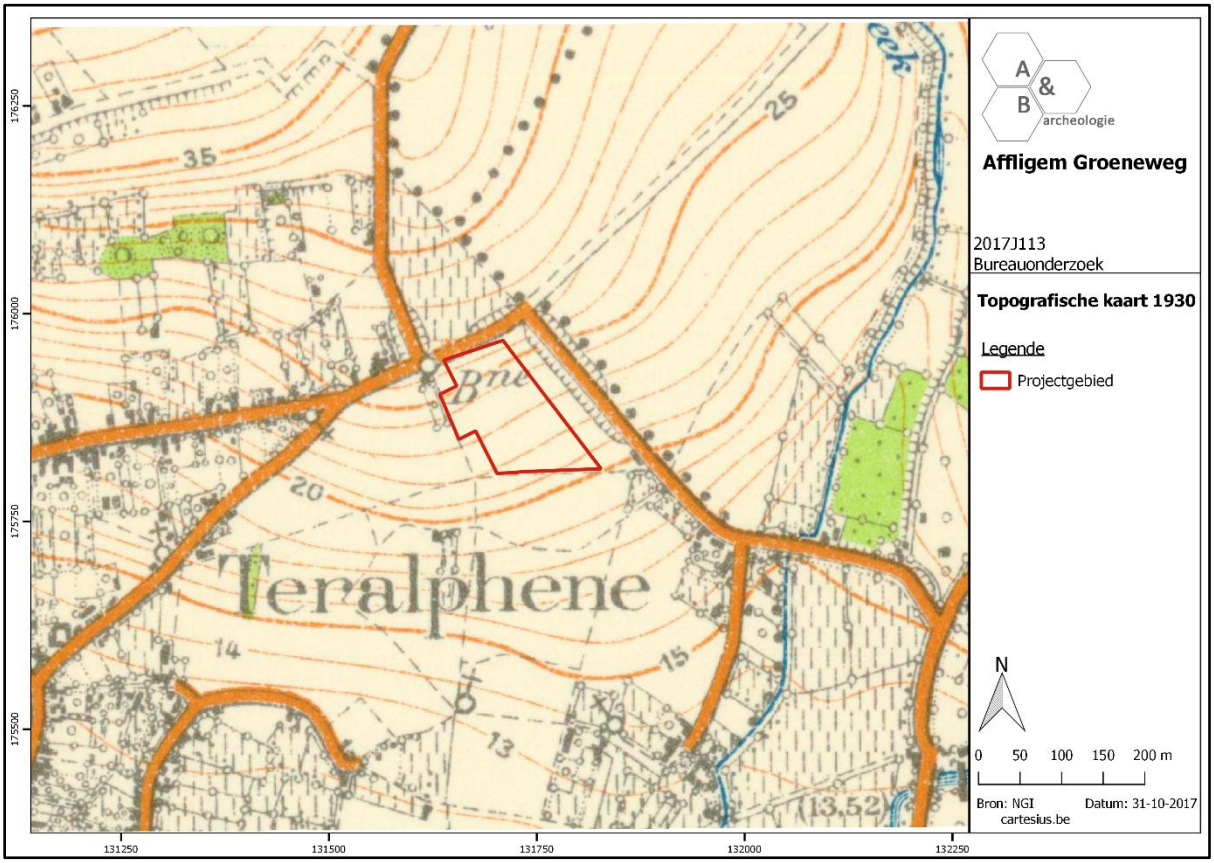

Figuur 20 Uitsnede uit de topografische kaart van 1930 (bron: cartesius.be en NGI).

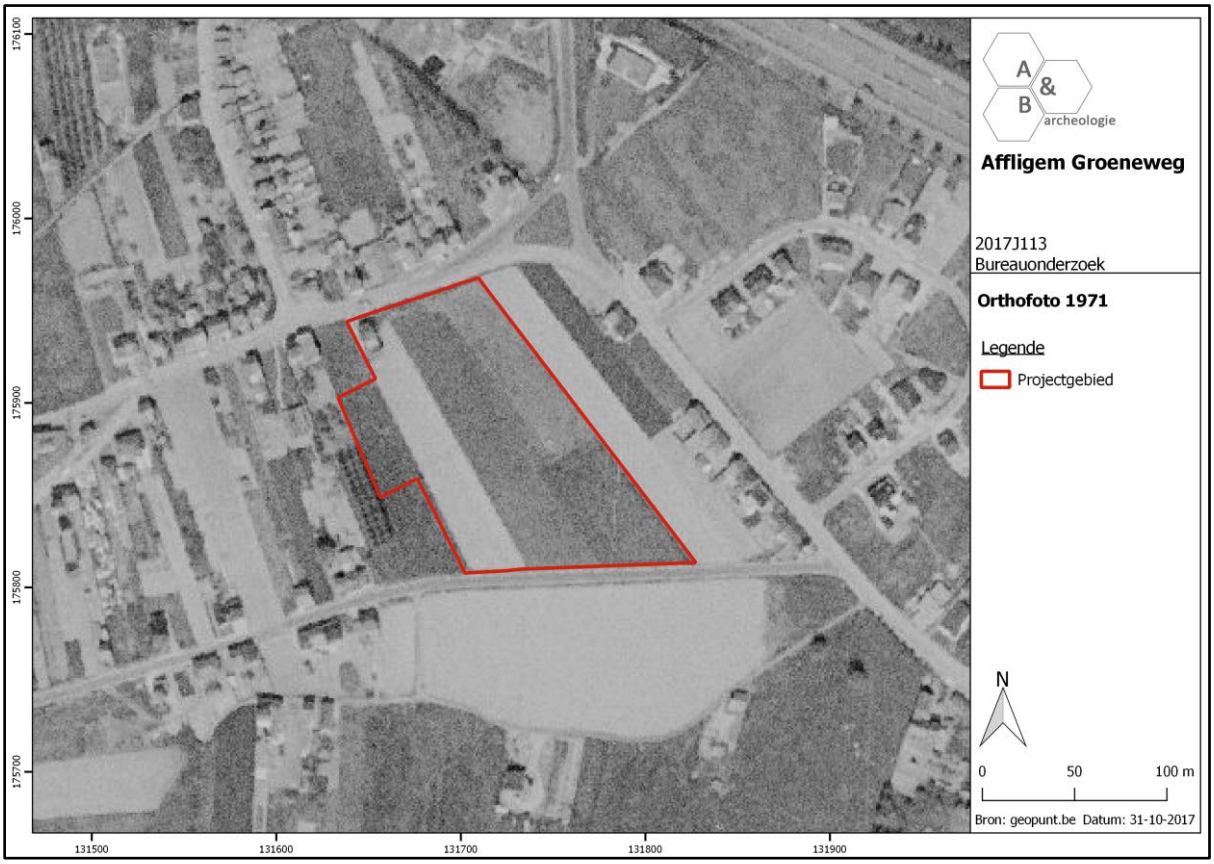

Figuur 21 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

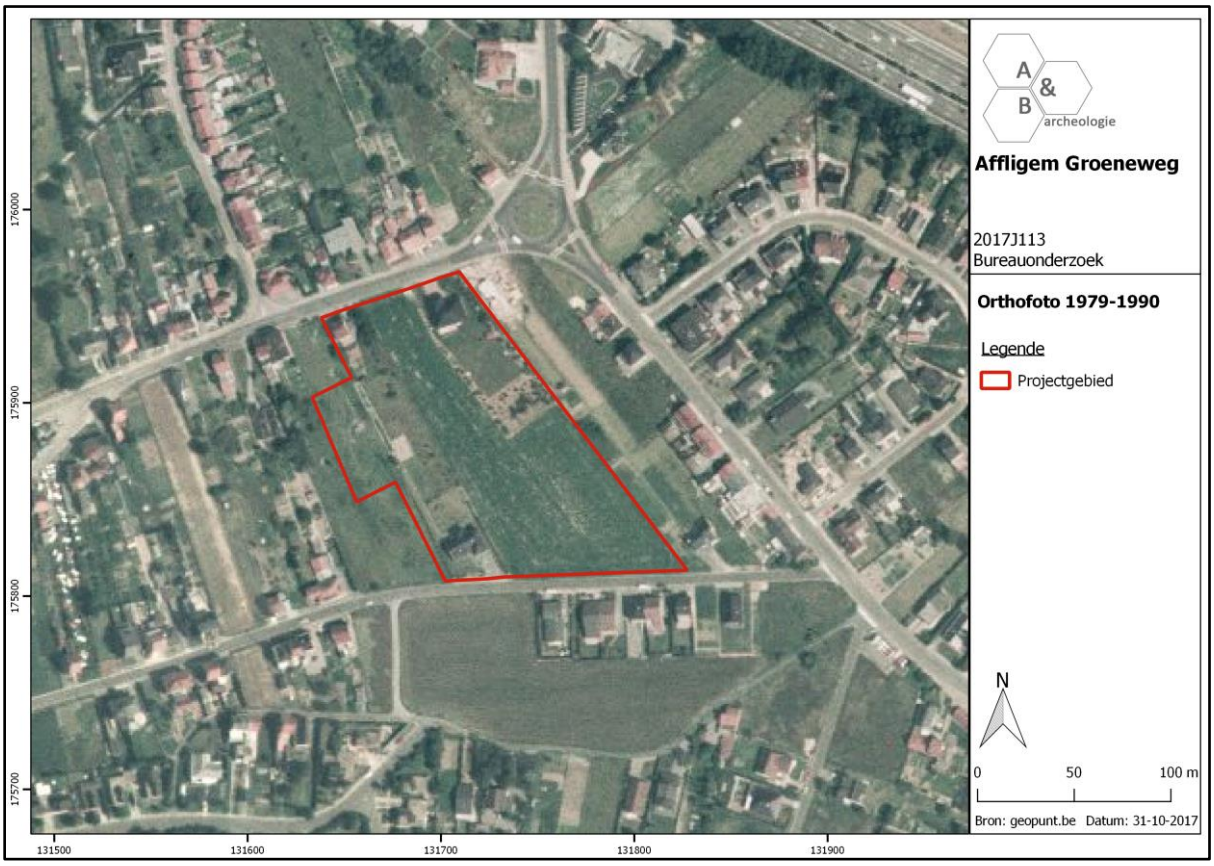

Figuur 22 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).

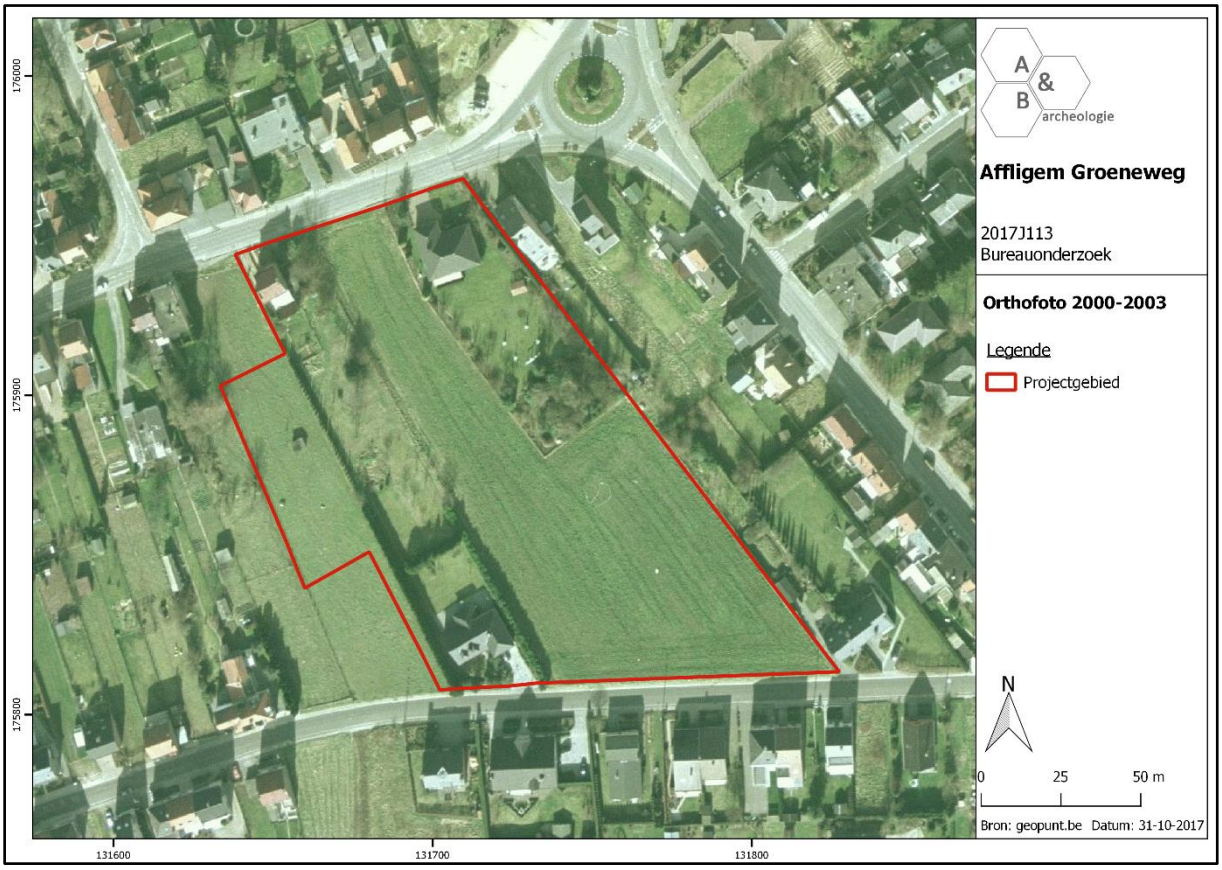

Figuur 23 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).

2.5. Archeologische situering

Op de Centrale Archeologische Inventaris worden in de ruimere omgeving van het plangebied slechts een beperkt aantal gekende archeologische sites aangeduid. Hoewel ze weinig relevant zijn voor het plangebied, worden er een aantal hieronder uitgelicht. CAI Locatie 2715 is de plek van de Sint-Johanneskerk van Teralfene, die een oorsprong zou hebben in de late middeleeuwen. CAI Locatie 10022, ten oosten van het plangebied, duidt op het Hof te Brempt langsheen de Bellestraat, een hoeve met oorsprong in de late middeleeuwen. Ten zuiden daarvan bevindt zich de Bellemolen (CAI Locatie 10021), een watermolen die in de volle middeleeuwen door de abdij van Affligem is gebouwd. CAI Locatie 601, langsheen de rechteroever van de Dender, duidt op de Alvinneberg, een aardhoop van 4 à 5m hoog en 50m diameter. Hier werden een laat-neolithisch vlakgraf en vondstenconcentraties Romeins aardewerk en bouwmateriaal aangetroffen. De interpretatie van de heuvel als middeleeuwse motte is twijfelachtig.

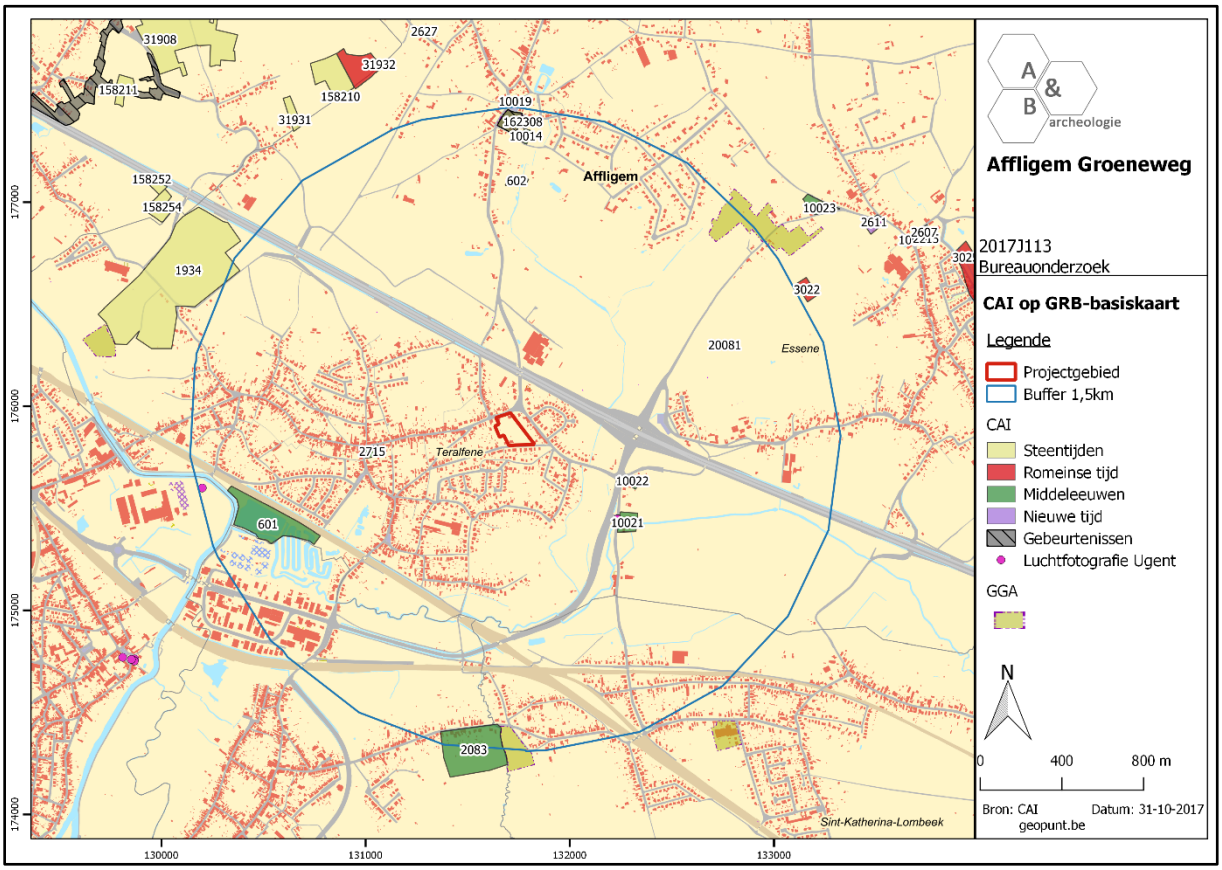

Figuur 24 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van het bureauonderzoek kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Op de oudst betrouwbare kaart, de Ferrariskaart uit ca. 1777, is het plangebied onbebouwd en vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond. Dit blijft zo tot ca. midden 20ste eeuw. Nadien neemt het plangebied geleidelijk zijn huidige vorm aan. Er hebben gekende grootschalige verstoringen plaatsgevonden. Hoe de site er uit zag voor 1777 is niet gekend.

- Op archeologisch vlak is er zeer weinig relevante info voorhanden. Enkele gekende sites in de ruime omgeving geven aan dat de regio sinds lang werd gefrequenteerd.

- Het plangebied is gelegen op matig droge zand/licht zandleemgronden, net buiten de vallei van de Bellebeek, op een licht hellend terrein. Verder naar het noorden strekt zich een heuvelrug uit. Deze locatie op het snijpunt van verschillende landschappelijke zones en niet ver van water kan een aantrekkingspool geweest zijn voor menselijke activiteit/bewoning in het verleden.

- Deze gegevens tonen aan dat het projectgebied een bepaalde archeologische verwachting heeft. Gezien de landschappelijke ligging, de bodemgesteldheid, de archeologische context en de historische gegevens is er een kans dat er site(s) uit het neolithicum, metaaltijden, Romeinse periode, middeleeuwen en/of nieuwe tijden aanwezig zijn binnen het plangebied. In situ bewaring van eventuele steentijdsites wordt niet verwacht, de bodemkaart geeft hier geen aanwijzingen voor. Er hebben geen gekende diepgaande verstoringen plaatsgevonden op het plangebied, waardoor kan verondersteld worden dat eventueel aanwezige archeologische sites met grondsporen een goede bewaring zullen hebben.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

Er kan vanuit gegaan worden dat het archeologisch bodemarchief van alle betrokken percelen bedreigd wordt door de werken: het voorafgaand rooien van de bomen, het bouwrijp maken van de percelen, het optrekken van de woningen, het aanleggen van wegenis en nutsvoorzieningen en -leidingen en het inrichten van de tuinzones is nefast voor eventueel aanwezige archeologische sporen en sites. Bovendien kent het plangebied een bepaalde archeologische verwachting. Op basis van het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren in deze archeologisch eerder ongekende regio.

Bij de afweging voor een verder vooronderzoek worden alle gegevens van de bureaustudie geëvalueerd om zodoende een uitspraak te kunnen doen. In eerste instantie wordt gekeken naar de methodes met geen of het minste impact in de bodem. Deze onderzoeken vallen onder de noemer ‘verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem’ (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een

archeologische site niet gestaafd kan worden, dient men verder over te gaan tot een 'vooronderzoek met ingreep in de bodem' (verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

3.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

- Landschappelijk bodemonderzoek

Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door middel van boringen of profielputten. Met deze methode kan met een minimale impact in de bodem toch heel wat informatie verkregen worden. De methode wordt binnen de archeologie vooral aangewend om het bodemkundig potentieel na te gaan voor de aanwezigheid van goed bewaarde steentijdsites.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet noodzakelijk om uit te voeren. Er zijn geen specifieke aanwijzingen dat het terrein een verhoogd potentieel heeft naar steentijdsites.

- Geofysisch onderzoek

Geofysisch onderzoek heeft tot doel om antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment of om een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten. Ook kent deze methode haar nut bij het opsporen van explosieven. Onder dit type onderzoek vallen verschillende opsporingstechnieken: magnetometrie, weerstandsmetingen, grondradar enz.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden.

- Veldkartering en metaaldetectie

Bij een veldkartering of oppervlakteprospectie wordt een visuele inspectie gedaan van het terreinoppervlak voor de aanwezigheid van archeologisch vondstmateriaal, zoals aardewerk of silexartefacten. Metaaldetectie betreft het opsporen van metalen voorwerpen door middel van een metaaldetector. De toplaag, ca. 20cm diep, wordt hierbij afgezocht door middel van parallelle looplijnen met of zonder een bepaalde tussenafstand.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden.

3.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem

- Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek

Een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek heeft als doel om archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Via de boringen kunnen begraven niveaus teruggevonden worden waarin zich bv. *in situ* steentijdartefacten kunnen bevinden. De boringen worden volgens een bepaald grid met optimale spreiding opgesteld.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet noodzakelijk om uit te voeren. Er zijn geen specifieke aanwijzingen dat het terrein een verhoogd potentieel heeft naar steentijdsites.

- Proefsleuven en proefputten

Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen.

Gezien de aard van de site en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk. Ook naar kosten-batenanalyses is deze onderzoeksmethode te prefereren. Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen. Dit proefsleuvenonderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, na het rooien van aanwezige bomen en begroeiing.

3.5. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Op de oudst betrouwbare kaart, de Ferrariskaart uit ca. 1777, is het plangebied onbebouwd en vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond. Dit blijft zo tot ca. midden 20ste eeuw. Nadien neemt het plangebied geleidelijk zijn huidige vorm aan. Er hebben gekende grootschalige verstoringen plaatsgevonden. Hoe de site er uit zag voor 1777 is niet gekend. Archeologische gegevens over het terrein zijn niet gekend.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Neen.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Neen.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

Er kan vanuit gegaan worden dat het archeologisch bodemarchief van alle betrokken percelen bedreigd wordt door de werken: het voorafgaand rooien van de bomen, het bouwrijp maken van de percelen, het optrekken van de woningen, het aanleggen van wegenis en nutsvoorzieningen en -leidingen en het inrichten van de tuinzones is nefast voor eventueel aanwezige archeologische sporen en sites.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Er dient een prospectie met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven uitgevoerd te worden over het volledige plangebied. Hierbij wordt afgewogen of verder onderzoek nodig is in de vorm van een opgraving, over een deel of volledig het terrein, of kan er overgegaan worden tot een vrijgave bij afwezigheid van archeologische sporen. De modaliteiten van het proefsleuvenonderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

4. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een verkavelingsvergunning te Affligem Groeneweg (provincie Vlaams-Brabant), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het plangebied, 17 034m² groot, bevindt zich ten oosten van de dorpskern van Teralfene. De site is een min of meer rechthoekige zone, noordzuid georiënteerd, die gelegen is tussen de Petterstraat in het noorden en de Groeneweg in het zuiden. Twee vrijstaande woningen langsheen de Petterstraat vallen binnen het plangebied, alsook 1 woning langsheen de Groeneweg. De rest van het plangebied wordt ingenomen door landbouwgronden, enkele beboste percelen en de tuinen horend bij de woningen.

Op de oudst betrouwbare kaart, de Ferrariskaart uit ca. 1777, is het plangebied onbebouwd en vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond. Dit blijft zo tot ca. midden 20ste eeuw. Nadien neemt het plangebied geleidelijk zijn huidige vorm aan. Er hebben gekende grootschalige verstoringen plaatsgevonden. Hoe de site er uit zag voor 1777 is niet gekend. Op archeologisch vlak is er zeer weinig relevante info voorhanden. Enkele gekende sites in de ruime omgeving geven aan dat de regio sinds lang werd gefrequenteerd. Het plangebied is gelegen op matig droge zand/licht zandleemgronden, net buiten de vallei van de Bellebeek, op een licht hellend terrein. Verder naar het noorden strekt zich een heuvelrug uit. Deze locatie op het snijpunt van verschillende landschappelijke zones en niet ver van water kan een aantrekkingspool geweest zijn voor menselijke activiteit/bewoning in het verleden. Deze gegevens tonen aan dat het projectgebied een bepaalde archeologische verwachting heeft. Gezien de landschappelijke ligging, de bodemgesteldheid, de archeologische context en de historische gegevens is er een kans dat er site(s) uit het neolithicum, metaaltijden, Romeinse periode, middeleeuwen en/of nieuwe tijden aanwezig zijn binnen het plangebied. In situ bewaring van eventuele steentijdsites wordt niet verwacht, de bodemkaart geeft hier geen aanwijzingen voor. Er hebben geen gekende diepgaande verstoringen plaatsgevonden op het plangebied, waardoor kan verondersteld worden dat eventueel aanwezige archeologische sites met grondsporen een goede bewaring zullen hebben.

De site zal verkaveld worden in 30 loten. Niet het gehele plangebied zal betrokken worden bij de werken: de bestaande woningen blijven bestaan, alsook delen van de tuinen die er toe behoren. De gezamenlijke oppervlakte van de betrokken percelen is ca. 13 400m². Er kan vanuit gegaan worden dat het archeologisch bodemarchief van alle betrokken percelen bedreigd wordt door de werken: het voorafgaand rooien van de bomen, het bouwrijp maken van de percelen, het optrekken van de woningen, het aanleggen van wegenis en nutsvoorzieningen en -leidingen en het inrichten van de tuinzones is nefast voor eventueel aanwezige archeologische sporen en sites. Bovendien kent het plangebied een bepaalde archeologische verwachting. Op basis van het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren in deze archeologisch eerder ongekende regio.

Gezien de aard van de site en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem in de vorm van proefsleuven noodzakelijk. Ook naar kosten-batenanalyses is deze onderzoeksmethode te prefereren. Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen. Dit proefsleuvenonderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, na het rooien van aanwezige bomen en begroeiing.

5. Bibliografie

- https://inventaris.onroerenderfgoed.be
- https://cai.onroerenderfgoed.be/
- http://www.geopunt.be/kaart
- http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/
- http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/
- https://nl.wikipedia.org/wiki/Teralfene

6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be)..... 7
Figuur 2 Aanduiding van het plangebied, met in het groen de oppervlakte waar de werken zullen plaatsvinden (bron: geopunt.be)..... 8
Figuur 3 Projectie van het verkavelingsontwerp op het kadasterplan (bron: geopunt.be en initiatiefnemer). 9
Figuur 4 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI). 10
Figuur 5 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI). 11
Figuur 6 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be). 11
Figuur 7 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be)... 12
Figuur 8 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be)..... 13
Figuur 9 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, meer in detail (bron: geopunt.be). 13
Figuur 10 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be). 14
Figuur 11 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV)..... 15
Figuur 12 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be)..... 16
Figuur 13 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be)..... 16
Figuur 14 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be). 17
Figuur 15 Uitsnede uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be)..... 19
Figuur 16 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be). 19
Figuur 17 Uitsnede uit de kaart van Popp (bron: geopunt.be). 20
Figuur 18 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be)..... 20
Figuur 19 Uitsnede uit de topografische kaart van 1891 (bron: cartesius.be en NGI). 21
Figuur 20 Uitsnede uit de topografische kaart van 1930 (bron: cartesius.be en NGI). 21
Figuur 21 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be)..... 22
Figuur 22 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be). 22
Figuur 23 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be). 23
Figuur 24 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI). 24

Bijlage: Verkavelingsplannen (bron: initiatiefnemer)

LEGENDE BESTAANDE TOESTAND

- weggoot met borduur
- haag
- gladde draad
- muur
- talud
- gebouw met huisnummer
- garage
- 20,00 dorpelpeil garage
- 20,00 dorpelpeil deur
- 20,00 hoogtepunt
- foto1 foto–opnamepunt
- A terreinprofiel
- inspectieput
- straatkolk
- verlichtingspaal
- BP bestaande grenspaal
- straatkap/merksteen water
- straatkap/merksteen gas
- straatkap/merksteen radio/tv
- deksel brandkraan
- kabine/kast radio/tv
- kabine/kast diversen

Aanwezige nutsleidingen
- waterleiding
- electriciteit
- openbare verlichting
- radio/tv–distributie
- telefoon
- riolering
- aardgas

Vermelde afmetingen zijn benaderend. Na het verkrijgen van de verkavelingsvergunning wordt er een proces verbaal van meting opgesteld waarop exacte afmetingen worden vermeld.

PROVINCIE	VLAAMS-BRABANT
GEMEENTE	Affligem
ARRONDISSEMENT	Halle-Vilvoorde
PROJECT	Verkavelen gronden en wegenisaanleg
LIGGING	Groeneweg - Petterstraat te Affligem
OPDRACHTGEVER	???? ???? ????

ONTWERPER

Quadrant

Quadrant b.v.b.a. Dorpsstraat 202 3078 Kortenberg (Meerbeek) tel.: 02/757.09.00 fax: 02/757.09.33
info@quadrant.be www.quadrant.be ontwerp openbaar domein - infrastructuur - stedenbouw - verkeer

GETEKEND : k.m.	NR	DATUM
		21.09.2017
	A	
	B	
	C	
	D	
	E	
	F	
	G	
	H	
	I	
	J	
	K	

Gezien en goedgekeurd door :

DE ONTWERPER

SCHAAL 1/350

DOSSIER WEGENIS. 4476

Plan bestaande toestand

PLANNUMMER 4/6

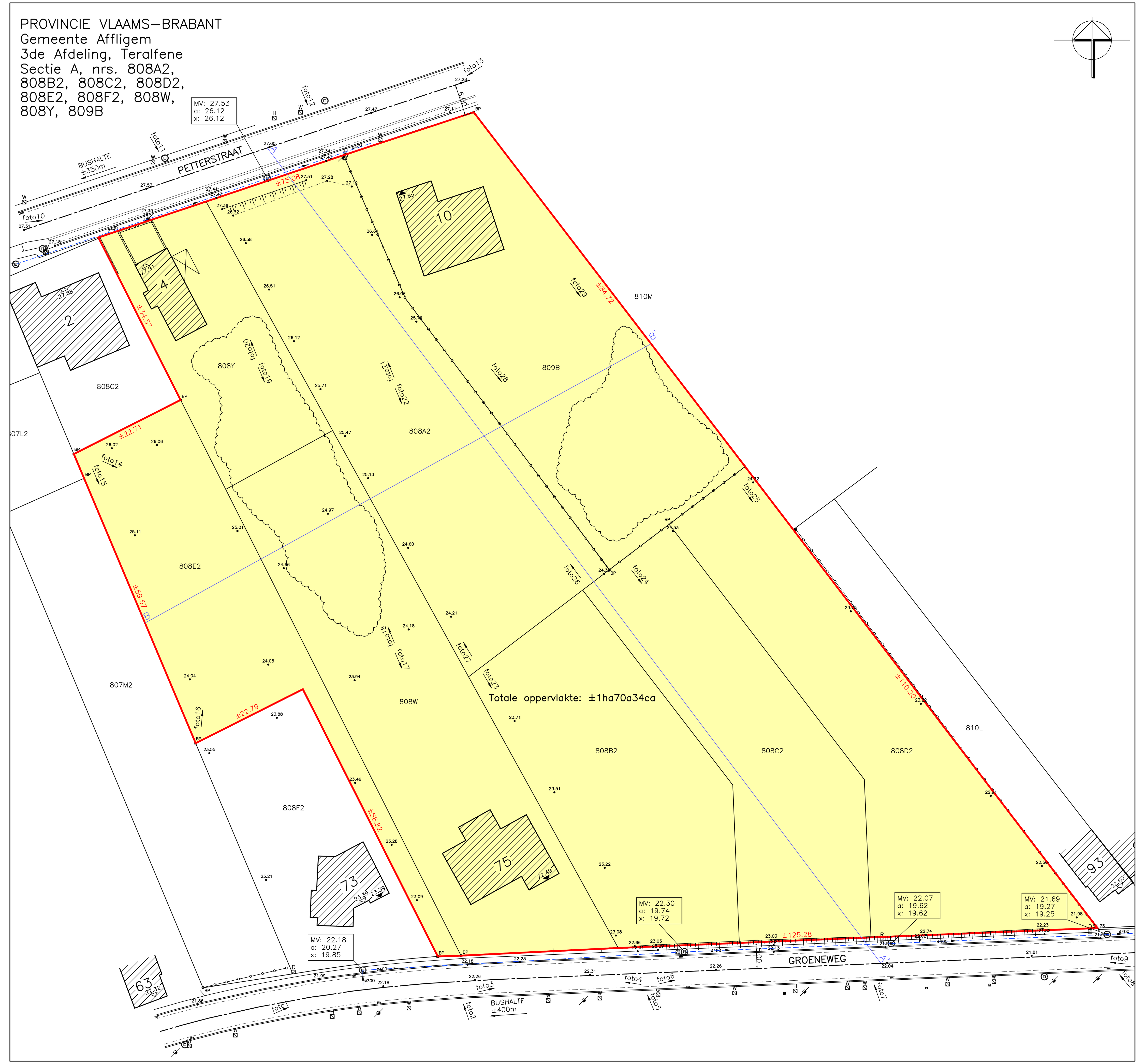

Legende

- bebouwbare oppervlakte
- privétuin
- rijbaan/voetpad – betonstraatstenen
- rijbaan/parking – kassei
- rijstroken/pad – beton
- zuiltjes – kassei met ingegroende voeg
- gazon
- riolering – DWA
- riolering – RWA
- huisaansluiting DWA
- huisaansluiting RWA
- bufferzone
- boom
- wilg
- aanduiding typedwarsprofiel
- aanduiding lengteprofiel

PROVINCIE	VLAAMS-BRABANT
GEMEENTE	Affligem
ARRONDISSEMENT	Halle-Vilvoorde
PROJECT	Wegenis- en rioleringswerken Verkaveling Groenestraat
LIGGING	Groenestraat - Pettenstraat te Affligem
OPDRACHTGEVER	Gemeente Affligem Bellestraat 99 1790 Affligem

ONTWERPER

Quadrant

Quadrant b.v.b.a. Dreisstraat 202 3078 Kortenberg (Meerbeek) tel. 02/757 28.00 fax 02/757 28.33
info@quadrant.be www.quadrant.be ondernemingsnummer BE0464.224.944 btw-nummer : BE0464.224.944

GETEKENDE : j.n.s.	MB.	DATUM
	A	
	B	
	C	
	D	
	E	
	F	
	G	
	H	
	I	
	J	
	K	

Gezien en goedgekeurd door :

DE ONTWERPER

SCHAAL 1/250

DOSSIER NR/GEMEN. 4476

Voorontwerp
Grondplan

PLANNUMMER 2

COPYRIGHT : DEZE TEKENINGEN MOGEN NIET ZONDER VOORAFGAANDE TOESTEMMING VAN DE ONTWERPER WORDEN GEBRUIKT, GEKOPIEERD OF AAN DERDEN WORDEN MEGEGEELD

LENGTEPROFIEL 2

LENGTESCHAAL: 1/500
HOOGTESCHAAL: 1/50

RWA Ø400
DWA Ø250
bestaande hoogte – as van de weg
nieuwe hoogte – as van de weg

VERGELLIJKINGSVLAK : 21.00 m.

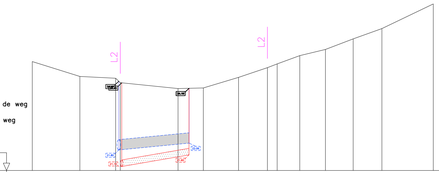

1	BESTAANDE TERREINHOOGTEN	23.23	24.93	24.58 / 24.41	24.78	24.20	24.61	24.89	25.14	25.46	25.70	26.11	26.51	27.46				
2	BESTAANDE TUSSENAFSTANDEN		18.48	13.87	1.46	22.41	9.92	13.69	11.19	3.76	8.77	9.96	10.76	11.16	19.94			
3	ONTWORPEN HOOGTE																	
4	DWARSPROFIELNUMMERS																	
5	DWA PUTNUMMERS				PM1		PM2											
6	BODEMHOOGTEN DWA				21.15		21.82											
7	DIAMETER/HELLING DWA				Ø250 – 17 mm/m													
8	RWA PUTNUMMERS				PM1		PM2											
9	BODEMHOOGTEN RWA				23.40		23.28											
10	DIAMETER/HELLING RWA				Ø400 – 10 mm/m – beton													

LENGTEPROFIEL 1

LENGTESCHAAL: 1/500
HOOGTESCHAAL: 1/50

RWA Ø400
DWA Ø250
bestaande hoogte – as van de weg
nieuwe hoogte – as van de weg

VERGELLIJKINGSVLAK : 19.00 m.

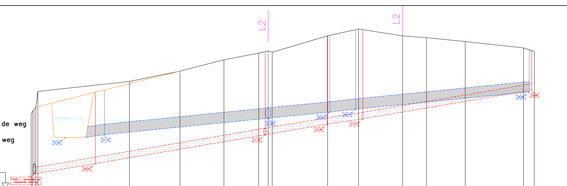

1	BESTAANDE TERREINHOOGTEN	23.23 / 23.23	23.22	23.62	24.06	24.22 / 24.42	24.28 / 24.45	24.99	25.26	25.25	24.99	24.92	24.77	24.53	24.29			
2	BESTAANDE TUSSENAFSTANDEN	0.00	35.56	19.82	17.07	13.51	3.46	21.50	11.94	17.13	9.29	15.04	22.60	4.18				
3	ONTWORPEN HOOGTE																	
4	DWARSPROFIELNUMMERS																	
5	DWA PUTNUMMERS	PM1		PM2				PM3	PM4	PM5					PM6			
6	BODEMHOOGTEN DWA	19.43		20.03				21.15	21.56	21.77					22.89			
7	DIAMETER/HELLING DWA		Ø250 – 17 mm/m			Ø250 – 17 mm/m			Ø250 – 17 mm/m		Ø250 17 mm/m		Ø250 – 17 mm/m					
8	RWA PUTNUMMERS			PM1				PM3	PM4	PM5					PM6			
9	BODEMHOOGTEN RWA			21.19				22.80	23.02	23.14					23.92			
10	DIAMETER/HELLING RWA			Ø400 – 10 mm/m – beton		Ø400 – 10 mm/m – beton			Ø400 – 10 mm/m – beton	Ø400 – 10 mm/m – beton			Ø400 – 10 mm/m – beton					

PROVINCIE	VLAAMS-BRABANT
GEMEENTE	Affligem
ARRONDISSEMENT	Halle-Vilvoorde
PROJECT	Wegenis- en rioleringswerken Verkaveling Groenestraat
LIGGING	Groenestraat - Petterstraat te Affligem
OPDRACHTGEVER	Gemeente Affligem Bellestraat 99 1790 Affligem

ONTWERPER

Quadrant b.v.b.a. Dorpsstraat 202 3078 Kortenberg (Meerbeek) tel.: 02/757.09.00 fax: 02/757.09.33
info@quadrant.be www.quadrant.be ontwerp openbaar domein - infrastructuur - stedenbouw - verkeer

GETEKEND : J.V.C.	NR	DATUM
	A	
	B	
	C	
	D	
	E	
	F	
	G	
	H	
	I	
	J	
	K	

Gezien en goedgekeurd door :

DE ONTWERPER

SCHAAL 1/25

DOSSIER WEGENIS. 4476

Voorontwerp
Lengteprofielen

PLANNUMMER 4

Copyright : Dit document is eigendom van de ontwerper en mag zonder zijn toestemming niet worden gekopieerd of ter inzage aan derden worden gegeven.